

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ANUL VII » NR. 271 » 1 – 7 mai 2010 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

ROCKIN' BY
MYSELF

Ambra z(m)eilor

Dumitru Ungureanu

„Cînd au scos primul titlu Ambra – Honour & Glory, 2002, publicul ascultător nu se înghesuia la formatul Dolby 5.1, decît ca la o curiozitate, cum se petrece azi cu filmele 3D.”

ÎN » PAGINA 13

**Kapitalismul care
l-a supărat pe
domnul Kopos**

Iulia Blaga

Kapitalism – rețeta noastră secretă mi se pare cel mai ambițios și mai reușit film de pînă acum al lui Alexandru Solomon, despre care auzisem înainte unele păreri referitoare la faptul că nu e suficient de „combativ”, de „rău”.

ÎN » PAGINA 3

**Radu Pavel Gheo –
Noapte bună, copii!**

Avanpremieră editorială

Noapte bună, copii! este un periplu în timp și spațiu prin partea întunecată a Los Angeles-ului, prin jocurile nu întotdeauna simple și vesele ale copilăriei din satul bănațean al bunicilor, printr-un alt sat, din Moldova, unde se cer încheiate socoteli vechi, prin lumea literară a Iașului, în care încearcă să supraviețuiască unul dintre tovarășii de demult ai lui Marius, ultimul rămas în țară.

ÎN » PAGINILE 6-7

SERGIU TUDOSE, ACTOR AL TEATRULUI NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI” DIN IAȘI:

Mulți dintre actorii de astăzi nu știu să „moară pe pian”

FOTO: Victoria Stolian

Citiți interviul realizat de Alex Savitescu ÎN » PAGINILE 8-9

S-a lansat » NOUL
www.suplimentuldecultura.ro

» Urmărește și comentează articolele din ediția tipărită a revistei și cele mai proaspetele știri din actualitatea culturală

» Bloguri

NEWSLETTER

» Introduceti adresa de E-mail
» pentru a va abona:

»

» TRIMITE »

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lustrăția și nația

Lucian Dan Teodorovici

Trebuie să recunosc că ajung tot mai aproape de nivelul admirației în privința strategiilor lui Traian Băsescu și, printr-o extensie firească, ale P.D.-L. O admirație amară, de care n-aș fi vrut să am parte. Dar capacitatea acestui partid, a conducătorului său de a miza pe instrumentele perfecte pentru manipularea colectivă este uluitoare – și, oricît te-ar enerva în fond, n-ai cum să n-o apreciezi. Măcar într-un mod rece, teoretic.

Am întîlnit nenumărați oameni care și-au justificat votul pentru al doilea mandat al actualului președinte nu din vreo simpatie față de el, ci în ciuda tuturor defectelor sale, pe care le admiteau onest. Ce i-a îndemnat

totuși să treacă cu vederea derapajele lui Traian Băsescu din primul mandat? „A condamnat comunismul“ – un răspuns pe care l-am tot auzit, chiar dacă el contrazicea pînă și logica elementară, pentru că despre orice se poate vorbi, mai puțin despre anticomunismul real al fostului șef al Agenției Navrom din Anvers, al fostului director general al inspectoratului de navigație civilă din Cabinetul Dăscălescu. Dar actul public și ceremonios al acelei condamnări cu iz electoral a făcut toți banii pentru Traian Băsescu, aducîndu-i practic un al doilea mandat.

De cîteva zile, avem o nouă știre cu puternice ecouri emoționale pentru mulți dintre noi. Ceruta, de peste 20 de ani, lege a lustrăției are în sfîrșit șanse să treacă și de Camera Deputaților,

după raportul favorabil pe care l-a primit din partea comisiilor parlamentare. Că ea vine la două decenii de cînd ne era realmente necesară nu mai are importanță. Cum nu mai are importanță nici faptul că a fost inițiată de către liberali, în 2005. Adoptarea ei acum ar pune la pieptul lui Traian Băsescu o nouă insignă de luptător anticomunist. Căci, în ochii multor concetățeni, meritele se vor răsfrînge asupra lui și, bineînțeles, asupra partidului său, la rîndu-i mare luptător împotriva caracatiței comuniste care secătuieste România, caracatiță vinovată de criză, de corupție, de șomaj, de scăderea pensiilor, ba pînă și de apariția marilor moguli și a tonomatelor lor.

Mai are cineva timp să observe, în afara „ticăloasei“ opoziții,

că amendamentele pedeliste introduse în această lege îi favorizează la culme (o culme a nerușinării) pe membrii partidului aflat la guvernare? Mai interesează pe cineva că, de fapt, aleșii foști nomenclaturisti își vor continua bine-mersi mandatul pînă la finalul său, nederanjați de miraculoasa lege? Tot ceea ce se urmărește e efectul simbolic. Unul devastator pentru opoziție, care, pe o manipulare grotescă, dar și pe propriile greșeli, a ajuns să fie identificată cu o forță retrogradă, comunistă, chiar dacă această opoziție conține, într-o parte importantă a ei, liberali.

Dar nu avem de ce să plîngem totuși de mila opoziției. În cei cinci ani ai primului mandat al lui Traian Băsescu, nu s-au găsit în rîndurile ei oameni capabili să țină piept jocurilor făcute de acesta, să le contracareze efectele publice. Și, chiar dacă acum P.S.D. și P.N.L. și-au schimbat liderii, aceeași neputință pare a caracteriza partidele.

Traian Băsescu inventează permanent noi iluzii pentru „popor“, în numele căruia vorbește constant, iar opoziția politică, năucă, reacționează firav, neinteligibil, incapabilă să sesizeze, de cele mai multe ori, că nu intră în luptă cu aceleași arme, că prin modul în care se opune nu face decît să ușureze strategiile președintelui și ale oamenilor săi.

Vorbeam la început despre admirație. Ca să se înțeleagă corect, simt nevoia să închei explicîndu-mi această atitudine, mergînd dincolo de cuvînt în sine. Sigur, ca spectator sau telespectator, ești în genere furat de ceea ce se întîmplă în fața ta. Ești furat de povești, de întorsăturile de situație, de modul în care se construiește acțiunea, de felul în care se dezvoltă conflictul. Asta însă la nivel estetic. Cînd depășim acest nivel, lucrurile capătă o altă perspectivă. Iar în această nouă perspectivă, deși nu mă mai las furat de lucrurile pe care le văd (sau toc-

mai din pricina asta), mă simt furat. Iar autorii acestui furt sînt cei care manipulează dorințele acelei părți de electorat ce nu gîndește încă în termeni de performanță politică, ci doar în funcție de efectul de scenă.

Mi-am dorit, la rîndu-mi, o lege a lustrăției, la vremea ei. Căci a existat o vreme pentru ea. Acum însă, după mai bine de douăzeci de ani, această lege devine absolut inutilă. Eficientă doar într-un mod pervers, ajutînd un partid care guvernează incompetent țara să-și creeze o nouă, puternică, armă electorală. Furtul se produce deci subtil, dar sub ochii noștri. Iar în cazul de față e vorba despre un furt nu din rezervele financiare ale țării, ci din rezervele emoționale ale multor concetățeni. Nu pare așa grav, nu? De fapt, este. Pentru că, manipulînd emoțional pe cineva, poți obține numeroase avantaje pe toate celelalte planuri. Manipulînd emoțional un popor, nici nu mai are rost să vorbim despre ceea ce poți obține.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI:

Marea Adunare Interlopă (II)

Radu Pavel Gheo

Scriam săptămîna trecută despre acea rețea difuză, dar, la nevoie, atît de solidă, formată din șefi de clanuri interlope, rețele de oameni de afaceri și politicieni, membri ai fostei Securități și înalți funcționari ai statului actual, rețea care pare să controleze România și căreia, printr-o analogie cu fosta Mare Adunare Națională, i-am spus Marea Adunare Interlopă.

S-ar putea obiecta că o astfel de organizație este un construct teoretic forțat, precum organizațiile secrete asociate cu teoriile conspiraționiste. Doar că nu eu nu vorbesc de un grup organizat. Nici Marea Adunare Națională nu era așa ceva. Avem de-a face mai degrabă cu o adunătură de oameni din cele mai diverse poziții și straturi sociale, a căror activitate se desfășoară sistematic împotriva dezvoltării și democratizării statului și în favoarea propriilor interese (în general financiare, dar și politico-administrative), o masă difuză de inși al căror țel comun este *puterea* – la cele mai diverse niveluri. Acești oameni se ajută, se sprijină, formează grupuri și colaborează, fără a forma o organizație coerentă, structurată ierarhic. Ca și înainte de 1990, e pur și simplu vorba de *Ei*. La o adică, se cunosc și se recunosc fără probleme.

Nu fac întîmplător trimiterea la perioada comunistă, fiindcă atunci s-a structurat Marea Adunare Interlopă de azi. Două au fost elementele ce au ajutat la prosperitatea ei și la starea jalnică a statului român de azi.

Primul este felul în care erau privite *legea și legalitatea* înainte de 1990. Legea însemna în mare măsură bunul-plac al celor puternici. Altfel, litera legii o încălca aproape fiecare, după posibilități. Unii primeau și ofereau spăgi în cafea și țigări, alții vindeau pe sub mînă carne, ulei și zahăr, iar alții procurau prin felurite metode produse occidentale. Unii delapidau, alții făceau trafic cu ce se putea. Existau rețele de prostituție, rețele de trafic cu mărfuri din Occident sau cu mărfuri românești inexistente pe piață, rețele de trafic cu aur și așa mai departe. Nici reprezentanții legii nu se fereau de asemenea activități. Sașii și șvabii care emigrau plăteau adesea individual (pe lîngă sumele plătite de statul german statului român) diverse sume – în lei sau în valută – micilor funcționari ori ofițeri de Securitate ca să li se rezolve cît mai rapid dosarul de emigrare. Mai simplu spus, aproape toată lumea ocolea sau încălca legea ca să poată trăi mai bine sau măcar decent. Cu excepția celor care nu *puteau* s-o facă. Ei erau, ațiția

cîți erau, singurii cetățeni corecți. De nevoie. Doar că nu ei dețineau puterea.

Oricum, în mintea fiecărui cetățean era bine încetățenită ideea că legea statului comunist e nedreaptă, e făcută împotriva cetățenilor, și că există un alt sistem de reguli neoficiale, singurele care ajută bunăstarea individuală. Înțeleg această logică și pe atunci o acceptam și eu fără rețineri.

Apoi a venit revoluția. A venit, a trecut – iar noi am rămas aceiași. Excepțînd virful ierarhiei comuniste, nici măcar șefii nu s-au schimbat semnificativ. Și-atunci cum să convingi întreaga populație a țării că de-acum legea trebuie respectată strict, fiindcă gata, de-acum e bună? Cum să convingi o întreagă societate să-și schimbe radical conduita, fiindcă după decembrie 1989 onestitatea va aduce prosperitate? Și s-a văzut repede că vechile reguli și rețele funcționează la fel de bine ca și odinioară, iar bogăția și puterea pot fi acumulate fără griji pe aceleași căi. Nu legea, ci învîrteala stau la baza lumii pe care ne-am clădit-o.

Dar totul a început atunci, înainte de 1990. Marii interlopi atunci și-au făcut mîna. Doar că nu i-a fost dat oricui să intre în această adunare selectă care controlează azi România. Iar aici intră în joc al doilea element pe care l-am pomenit.

SUPLIMENTUL LUI JUP

Kapitalismul care l-a supărat pe domnul Kopus

Cu cel mai recent documentar, Alexandru Solomon a încins spiritele mai mult decât a făcut-o cu toate celelalte filme ale sale la un loc. În 1 decembrie 2009, *Kapitalism – rețeta noastră secretă* era difuzat în premieră pe postul de televiziune ARTE (el fiind o coproducție româno-francezo-belgiană), ceea ce a făcut valuri acasă, link-ul cu site-ul ARTE – unde putea fi văzut filmul în varianta lui de televiziune – fiind trimis prin mass mailuri.

Iulia Blaga

Alexandru Solomon povestea recent că, la un moment dat, în timpul campaniei electorale prezidențiale de la sfârșitul anului trecut, un prieten l-a sunat și i-a spus: „Vezi că tocmai a început filmul tău pe OTV”. Solomon a sunat imediat la OTV și difuzarea ilicită a fost oprită, dar nu se știe dacă din pricina telefonului sau pentru că tocmai ajunsese Corneliu Vadim Tudor în studio. S-a încercat de asemenea, fără izbândă, ca filmul să fie folosit în campania electorală.

Am văzut filmul în vizionare de presă, la Sala „Elvira Popescu” a Institutului Francez, printre hohotele de râs ale publicului format din presă

Regizorul Alexandru Solomon a reușit să își energizeze personajele

Kapitalism — rețeta noastră secretă, un documentar de lungmetraj realizat de Alexandru Solomon. Cu: Dinu Patriciu, George Becali, George Copos, Dan Diaconescu, Ioan Niculae, George Pădure și Dan Voiculescu. O coproducție HiFilm Productions și Seppia, în colaborare cu ARTE, RTBF și Neon Rouge Production, realizată cu sprijinul Centrului Național al Cinematografiei, Centre National de la Cinematographie (Franța), Région Alsace și al Programului MEDIA al Uniunii Europene. Au participat la realizarea filmului și: TVR, HBO România, Zenith Media și City Cinema Management. Filmul e distribuit în România de Parada Film. Imaginea: Andrei Butică. Montajul: Sophie Reiter. Muzică originală: Mircea Florian

de specialitate, lideri de opinie din mass-media și personalități ale societății. Și la spectacolul de gală a râs o sală întreagă, lucru care se pare că l-a determinat pe George Copos, unul dintre „actorii” din film, să anunțe că îl va da în judecată pe Solomon și că va cere interzicerea filmului (!). Pentru ce anume îl va da în judecată e greu de spus, dar e evident că și George Copos, și Ioan Niculae de la Interagro s-au supărat când au văzut la premieră că îi rîde lumea (Ioan Niculae fiind antologic prin: „Cîți muncitori au venit azi? Chinezii și bulgarii au venit?” sau explicația plină de logică despre cum au ajuns securiștii din comerțul exterior primii oameni de afaceri ai României capitaliste: Păi dacă pe ei i-a prins Revoluția făcînd același lucru, ce era să facă? Nu era altcineva).

70-80 de ore de material filmat

Filmul lui Alexandru Solomon e plin de afirmații „din puțul”, dar și din puful gândirii. Aparatul de filmat îi surprinde

pe actori în locuri emblematice – unul cu iahtul, altul cu avionul personal, altul cu super-mașina, altul sub un tablou cu portretul lui la tinerețe, ca în serialul *Dallas*. Nici n-ai zice că ești în România dacă n-ai vedea sinistrele reclame kilometrice de pe blocuri. Din 70-80 de ore de material filmat, cineastul reține ce i se pare mai important și mai colorat, și scrie un comentariu explicativ, dens și foarte bine sintetizat – atât de dens încît trebuie probabil să vezi filmul de mai multe ori ca să prinzi tot. Ca declic dramaturgic, cineastul apelează la Ceaușescu. Își imaginează, plecînd de la imaginile cu propriii săi copii jucîndu-se, cum ar fi dacă prin nu știu ce miracol (trist) Ceaușescu s-ar întoarce (normal, cu avionul prezidențial) în România, după 20 de ani de absență. Primul răspuns: vederea reclamelor de pe blocuri și a tovarășilor care tîndălesc la terase în loc să muncească ar fi pentru dictator un adevărat șoc. Mai încolo, Solomon dă discursului său mult mai multă densitate și demonstrează calm, metodic – cu declarațiile „actorilor” la îndemînă –, ce s-a întîmplat cu economia comunistă

și cine a prosperat în afaceri din 1990 încoace. Ca să se înțeleagă și mai bine, cineastul ne face și un desen în care harta României arată ca o pizza din care se taie felii. Alăturat, aflăm că în România trăiesc foarte mulți oameni bogați, dar că, paradoxal, PIB-ul e foarte discret.

K-ul din film nu vine „de la kilogram”

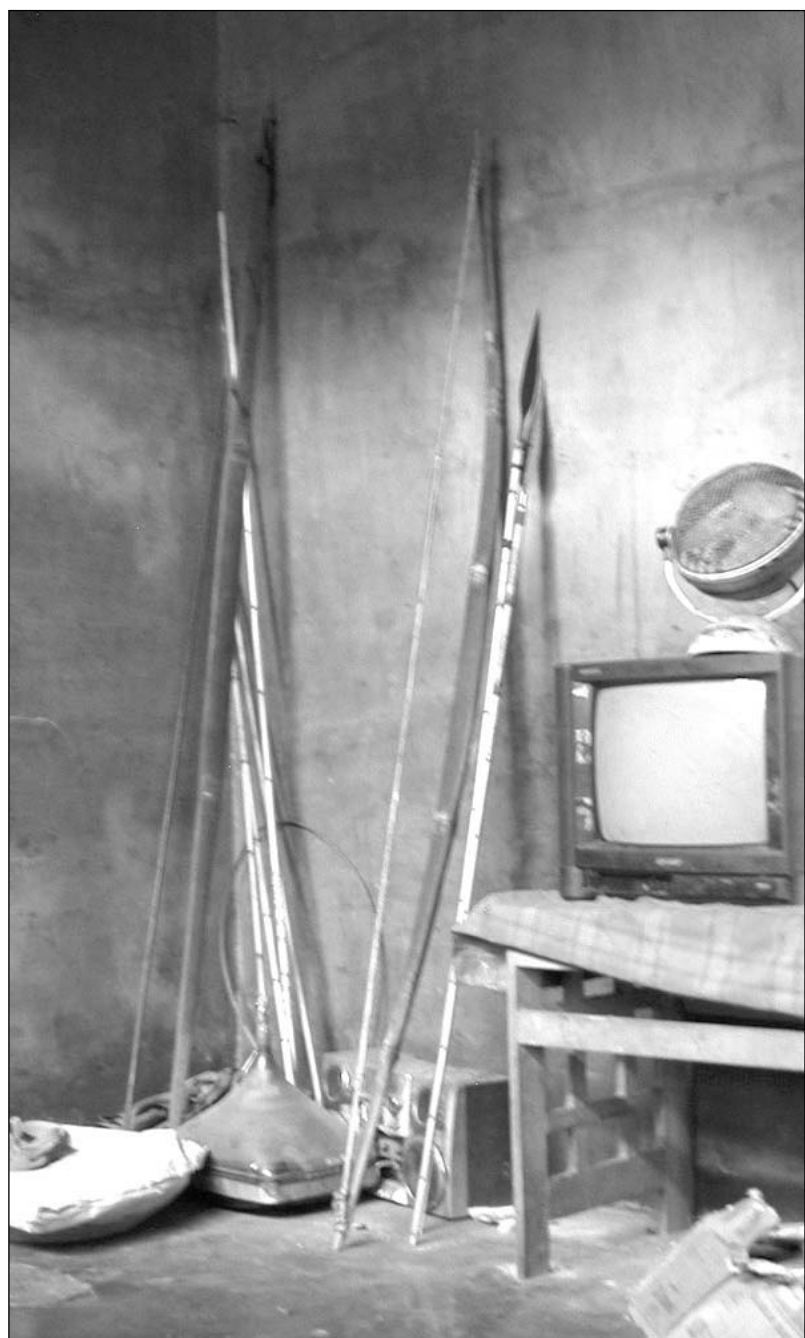
Umorel cel mai mustos nu vine din ce spune Solomon din *off*, din animațiile foarte reușite (realizate de Șerban Jipa, Andreea Săndulescu, Bogdan Slăvescu și Daniel Păun) sau din deja vestitele comparații cu rechinii sau caracatițele, ci din ce grăiesc protagoniștii. Dar e un umor și foarte trist, care te face să te întrebi de ce n-ai plecat încă din țară, ce mai cauți ca anonim cinstit și sărac în această țară tragi-comică, cu bogațiși mulți și PIB intrat la apă. Ce mă surprinde este că „Adevărul” și „Adevărul de seară”, publicații deținute de Dinu Patriciu, au desfășurat campania de promovare a filmului. Din cîte am

înțeles, nu Dinu Patriciu a văzut filmul în forma finală, ci un consilier de-al său, care s-a arătat foarte încîntat. Pe ecran, Dinu Patriciu se referă „aristocratic” la „falsa mitologie” creată în interiorul gloatei, potrivit căreia dacă ai făcut bani, sigur ai furat. Șmecheria cu K-ul din film e că nu vine „de la kilogram”, ci de la KGB, *Kapitalul* lui Marx și Kakania lui Robert Musil – a explicat Solomon. În patria Karakalului, Dan Diaconescu poate spune azi în gura mare că, dacă ar fi existat un OTV înainte de '89, la care Ceaușescu să se certe cu românii, inclusiv cu deținuții, lucrurile ar fi stat altfel. Ați rămas interziși? Dar dacă are dreptate?

Mie *Kapitalism – rețeta noastră secretă* mi se pare cel mai ambițios și mai reușit film de pînă acum al lui Alexandru Solomon, despre care auzisem înainte unele păreri referitoare la faptul că nu e suficient de „combativ”, de „rău”. M-am convins că nu acesta e stilul lui. Dar acum răzbună toate aceste reacții care poate i-au ajuns și lui la urechi printr-un film în care agresivitatea e una inteligentă, nu isterică sau haptică. Așteptăm continuarea.

COMENTARIU

CNA și cultura cu de-a sila

Ce ați zice de un Consiliu Național al Audiovizualului care să acorde licență de emisie numai dacă viitorul radiodifuzor va avea inclusă în grilă cel puțin o emisiune culturală? Nu, deocamdată nu se întâmplă nimic, dar această atitudine, ușor excesivă, nu ar face probabil nimănui vreun mare bine, cu atât mai puțin culturii. Nu îți trebuie o școală anume pentru a ști/simți că orice e obligatoriu e dezagreabil, iar cultura făcută cu forța nu poate duce decât la anomalii.

Elena Vlădăreanu

Mihai Mălaimare, care este actor, directorul Teatrului Masca din București și membru în Consiliul Național al Audiovizualului, a venit cu ideea de a face un studiu din care să rezulte câți radiodifuzori dintre cei care emit pe teritoriul României, cu difuzare prin satelit sau terestră, transmit emisiuni culturale și religioase. Rezultatele nu cred că sînt atât de relevante din moment ce nu toți radiodifuzorii au acceptat să furnizeze aceste date. În cadrul emisiunii „Timpul prezent” de la Radio România Cultural, Ioana Avădani, directoarea Centrului pentru Journalism Independent, a ținut chiar să sublinieze acest aspect, al lipsei de interes pentru orice fel de colaborare de care dau dovadă radiodifuzorii față de Consiliul Național al Audiovizualului. Din 331 de adrese expediate de către CNA, doar 118 au primit răspuns, ceea ce reprezintă un „uluitor” procent de 35,6% din totalul radiodifuzorilor. (Pe site-ul CNA, www.cna.ro, este lista completă a celor care au răspuns – veți fi uimiți câți lipsesc dintre cei care de fapt controlează piața audiovizualului). Un alt motiv pentru care susțin lipsa de relevanță a acestor rezultate – lucrurile stau probabil

mult mai prost decât arată procentele finale – este însăși noțiunea de „emisiune de cultură”. Dacă menționarea întâmplătoare într-un buletin de știri a lui Salman Rushdie, de exemplu, sau a premierei celei mai recente producții a lui Sergiu Nicolaescu a fost bifată ca fiind emisiune culturală, atunci aceste procente – pentru emisie terestră, 33,1% posturi de radio și 31,8% posturi tv, iar pentru emisie prin satelit, 3,6% posturi de radio și 24,1% posturi tv – care ar reprezenta cuantumul emisiunilor culturale și religioase în grilă nu sînt mici, sînt infime, fiind de fapt mult mai mici decât cum au ieșit la socoteală.

Cine câștigă?

O neregulă tot a ieșit la iveală în urma acestui studiu: mulți dintre radiodifuzorii care la primirea licenței de emisie au declarat grilele cu un anumit număr de emisiuni culturale le-au pierdut pe drum. Aici poate CNA se vede îndreptățit să acționeze în sensul celor declarate de Răsvan Popescu, președintele acestei instituții, anume: la eliberarea unei noi licențe – o licență de emisie are o valabilitate de nouă ani, la expirare radiodifuzorii fiind nevoiți să vină la CNA să-și prelungească

emisia – radiodifuzorii să fie obligați să reia emisiunile culturale potrivit grilei pentru care au primit licență.

Altfel, mi se pare cel puțin naiv să impui, chiar și în calitatea ta de CNA, prezența unei emisiuni culturale celui care vrea să obțină licență de emisie. La o adică, CNA poate fi acuzat de abuz. Mai mult, cine iese câștigat din acest joc? Privitorul/ascultătorul? Pînă la urmă, acesta deține controlul telecomenzii și dacă nu are chef – și probabil nu va avea – de emisiuni culturale, va schimba rapid canalul. Apoi să nu ne îmbătăm cu apă rece: dacă va fi musai, atunci radiodifuzorii vor bifa și secțiunea „emisiune culturală”, punînd în grilă o pastilă de cinci minute și programînd-o după miezul nopții, ca să nu-și strice ploile cu audiența. La fel de naiv mi se pare să vorbești despre responsabilitate culturală într-un context mediatic în care numai de responsabilitate nu a fost vorba în ultimii ani.

În ceea ce privește propunerea președintelui CNA, de a ajunge la o înțelegere cu Ministerul Culturii în privința organizării unui concurs de proiecte de emisiuni a căror producție să fie asigurată de CNA + MC, aceasta este, la fel, discutabilă. Punctul nevralgic – și subiectiv, prin natura lucrurilor – pe care nu îl atinge nimeni este calitatea emisiunilor culturale. Iar pentru a face o emisiune culturală bună nu e nevoie numai de fonduri, ci și de jurnaliști buni. Și cum jurnaliștii culturali au fost și sînt în continuare ultimele roți la căruța unei redacții – gîndiți-vă numai la această perioadă de criză și la cîte pagini culturale cu jurnaliștii aferenți au dispărut în nici doi ani –, prea puțini studenți sînt interesați să se formeze și să rămînă în acest domeniu. Corect, este un cerc vicios, iar cei care iau decizii și au inițiative ar face bine să gândească sau măcar să caute ieșirea.

Pîrlit Amatoria

Un fost șef de publicație sportivă ne este prezentat, live, drept „jurnalist”.

Jurnalist ești, teoretic, pînă mori. Lucrul ăsta e valabil însă doar atunci cînd nu sari din meserie. Cînd însă renunți de bunăvoie la a face presă pentru a lucra la un tabloid, te arunci singur din breaslă. Da, pentru că nici o emisiune de televiziune în care ni se prezintă mari „dezvăluiri” de sub closetul unui „VIP” nu are nici cea mai mică legătură cu investigația clasică, sănătoasă, a omului de

presă. La fel cum nici o publicație ce își construiește politica editorială pe paparașă nu e parte a comunității mari unde aproape fiecare redacție în parte face ceea ce s-ar numi, cu un termen demodat, „ziaristică”.

Cazul de mai sus, pe care l-am surprins la un talk-show dedicat fotbalului, e o amestecătură tipic românească de bine și de rău, de lucruri făcute și nefăcute. E ca atunci cînd un alt „jurnalist” acceptă să fie invitat permanent al unei emisiuni cu țoape, mîrlănași

de ocazie și dive de o noapte și un pic. Unul cu barbă frumos aranjată în stil muntele Athos, care astăzi pozează în moralist-editorialist, iar mîine devine analist al sînilor Biancăi Drăgușanu și expert în filme porno făcute cu camera ascunsă. Peste tot în lume, tabloidele rup audiențele. Însă, absolut nicăieri în afara României, lumea presei „mondene” nu se întrepătrunde cu cea a presei „serioase”. În Marea Britanie, țara cu cea mai dezvoltată presă de scandal din lume,

cititorii și telespectatorii produselor serioase nu se confundă cu cei ai presei tabloide. Nici un jurnalist de la „The Sun” nu va fi invitat să dea cu subsemnatul în coada unei coloane de text din „The Times”. *Never, ever!*, cum ar zice britanicii aștia scotoși, care nu-și schimbă nici valorile, nici gramatica în cîteva sute de ani. În 2004, atunci cînd redacția de la cotidianul „The Independent” a hotărît să scoată ziarul în format mic, a trăit cu spectrul fricii de propriii săi cititori: dacă spuneau că produsul lor va fi tipărit în format tabloid, riscu să-și piardă cititorii. Și-așa a apărut denumirea asta deșteaptă, preferată azi, pe

LA LOC teleCOMANDA
Alex SAVITESCU

timp de criză, de multe dintre ziarele de la noi și de aiurea: compact.

Ei trăiesc cu frica de a nu se tabloidiza, noi trăim cu savoarea micilor cancanuri. Un american pe care am avut norocul să-l am profesor în studenție, fost corespondent al Associated Press, ne-a vorbit odată despre tabloidizare. „Poate nu vă cade greu să lucrați pentru un tabloid”, ne-a spus el. „Poate nu vi se pare ceva în neregulă, poate

credeți că faceți presă, poate semnați cu pseudonim și lumea nu o să se prindă cu sînteți voi”, a continuat acesta. „Gîndiți-vă însă ce le spuneți părinților sau copiilor voștri cînd or să vă întrebze unde lucrați”. Nici domnul cu barbă, invitat în emisiunea lui Mădălin Ionescu de la Antena 1, nici domnul „jurnalist” de tabloid invitat la emisiuni sportive nu cred că discută despre muncă atunci cînd ajung acasă.

Un tânăr violoncelist reprezintă România la Eurovision Young Musicians

România va fi reprezentată în acest an la Eurovision Young Musicians de violoncelistul Ștefan Cazacu, în vârstă de 16 ani. Evenimentul va avea loc la Viena, între 7 și 14 mai.

Valentina Băințan

Ștefan Cazacu a început studiul violoncelului la vârsta de 6 ani cu tatăl său, violoncelistul Marin Cazacu. La 10 ani este înscris la Școala de muzică nr. 5 din București, la clasa profesorului Anca Iarosevici, iar în prezent este elev în clasa a X-a la Liceul de muzică „George Enescu”, clasa profesorului Anca Vartolomei.

La doar nouă ani a câștigat primele premii la concursuri naționale, iar de atunci este anual laureat cu premiul I la cele mai prestigioase competiții naționale organizate în România (Olimpiada Națională Cluj-Napoca 2004, Concursul „Mihail Jora” București 2008, Marele Premiu la Concursul „Paul Constantinescu” Ploiești 2009).

Prima ediție a Eurovision Young Musicians la care România a luat parte a fost cea de la Berlin, în anul 2002. Începând cu anul 2004, TVR Cultural și-a asumat răspunderea organizării unei Selecții Naționale, care să ofere șansa oricărui muzician talentat din România de a ajunge în Finala Eurovision. Selecția Națională, cea prin care

este ales reprezentantul României, este organizată sub forma unui spectacol transmis în direct, un eveniment care funcționează după aceleași standarde ale spectacolului internațional: câștigătorul trebuie să fie nu doar un tânăr inteligent, talentat și foarte tehnic, ci trebuie să dovedească faptul că are capacitatea de a comunica cu ușurință și de a se integra firesc într-un show de televiziune.

Scurt istoric

În anul 1982 a luat ființă primul concurs de muzică clasică televizat, dedicat tinerilor muzicieni. Participau doar șase țări, dar între timp Eurovision Young Musicians a devenit mai mult decât un concurs de muzică clasică, ridicându-se la nivelul unui important spectacol, fiind urmărit în direct de milioane de telespectatori din întreaga lume.

De-a lungul vremii, țări precum Anglia, Germania, Olanda, Belgia, Polonia, Portugalia sau Elveția și-au asumat responsabilitatea organizării concursului, dar anul 2006 a punctat începutul unei noi tradiții: organizarea permanentă la Viena a finalei concursului Eurovision Young Musicians, devenită totodată și moment de deschidere a Festivalului Wiener Festwochen. Acest eveniment grandios desfășurat în aer liber, în piața Primăriei, se bucură astfel nu doar de milioane de telespectatori, ci și de mii de spectatori entuziaști.

Finala de la Viena va fi transmisă în direct de TVR Cultural pe 14 mai, de la ora 22.20.

Ștefan Cazacu: „Mi-aș dori să devin în timp o personalitate respectată de public”

Cum ai ajuns să studiezi muzica?

De când mă știu ascult muzică, pentru că părinții mei sînt muzicieni. La vîrsta de șase ani am început în joacă studiul violoncelului cu tatăl meu. Joacă ce continuă și astăzi! Muzica este viața pe care o trăiesc cu tot ce înseamnă ea: muncă, sentimente, bucurii și tristețe. Nu concep viața fără muzică.

Care este diferența dintre voi, muzicienii, și un elev al unei școli normale, să-i spunem?

Studiul la instrument – cam patru ore pe zi – și preocuparea de a merge și la concerte pentru a asculta și pe alții reprezintă diferența esențială față de colegii noștri de la alte școli. Rigoarea concursurilor mi se pare firească pentru că am participat la foarte multe și numai așa se poate progresa și diferența nivelul nostru muzical.

Cum îți dorești să arate cariera ta peste cinci ani?

Bineînțeles că fiecare muzician își dorește o carieră cît mai deosebită. Peste cinci ani voi fi încă student, voi continua pregătirea și mi-aș dori să devin în timp o personalitate respectată de public.

Care este, după părerea ta, diferența dintre Eurovision Young Musicians și alte concursuri la care ai participat?

Eurovision este un concurs mai important decît alte competiții. Aici se concurează cu cei mai buni tineri muzicieni din țară și de peste hotare, iar în cazul în care voi trece de Semifinală și voi ajunge în Finală, șansa de a cânta pe scena din fața Primăriei din Viena alături de o orchestră de prestigiu mi se pare mai mult decât un vis devenit realitate.

În viziunea ta, ce calități muzicale și umane trebuie să aibă reprezentantul României la Eurovision Young Musicians Viena 2010?

Să fie un foarte bun instrumentist, muzician, să cînte foarte convingător și să își dorească să câștige. Din punct de vedere uman, ar trebui să fie o persoană veselă, sociabilă, generoasă și să accepte cu demnitate dacă alții sînt mai buni și mai apreciați decît el.

Cum ți se pare ideea de a performa într-un concurs transmis în direct?

Transmisia în direct nu e ceva nou pentru mine, dar este mereu o provocare încărcată de emoție și responsabilitate. Sper să am șansa de a performa pe scena din fața Primăriei vieneze și să ofer telespectatorilor din România ocazia de a se bucura de evoluția mea și de a simți la maximum tensiunea concursului.

Radu Pavel Gheo – Noapte bună, copii!

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din cel mai recent roman al lui Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!*, care va apărea în curînd în colecția „Ego. Proză” a Editurii Polirom.

– Fragment –

Paul ar fi preferat să treacă neobservat și probabil că ar fi reușit, fiindcă afară se întunecase zdravăn, iar luminile de pe terasă erau destul de chioare, numai că a fost nevoit să meargă la toaletă. Cum toaleta restaurantului Pogor era înăuntru, atunci când s-a întors, a fost luminat în plin de becul de deasupra intrării, iar privirea lui Schimnicu s-a oprit asupra lui.

— A, ia te uită cine a răsărit printre noi! Bună, tinere! exclamă el.

— Bună seara, zise cuminte Paul, apropiindu-se încet, cu oarecare teamă, de cei patru bărbați așezați la masa din colț, sub umbrela largă și de-acum inutilă.

Simțea aproape fizic răceala cu care îl priveau cei patru.

— Îl cunoașteți? se întoarse redactorul-șef spre tovarășii lui, zîmbind excesiv de larg. E... hm, e o tînără speranță a literelor ieșene. Paul Găitan, nu? se întoarse el spre tînăr.

— Da, da, aprobă repede Paul.

— E bursierul domnului Dunkelmann, explică Schimnicu, apăsînd pe numele americanului sau ce-o fi fost el.

— Al Fundației pentru Arte Dunkelmann, interveni Paul.

— Mă rog, al fundației, da. Bineînțeles că al fundației! se corectă Schimnicu. Iar ei sînt... dar cred că îi cunoașteți, nu?

— A, da... da, bineînțeles, șovăi tînărul.

— Dînsul e Vintilă Armeanu. Sigur l-ai citit. E redactor-șef adjunct la noi, la *Gazeta culturală*.

— În primul rînd poet! îl corectă cel numit. Poet și eseist. Mă bucur să te cunosc, tinere, zise el.

Îl întinse mîna lui Paul, ridicîndu-se pe jumătate de pe scaun, cu un zîmbet larg pe fața lui de cal, lungă și galbuie. Paul îi strînse mîna și i-o simți rece și umedă.

Sigur că nu-l citise pe Armeanu. Îl știa însă: îl mai întîlnise de cîteva ori la niște lansări de carte la care se nimerise în studenție – invariabil, la cărți de poezie. Armeanu era elogios în prezentări și totuși știa să pară echilibrat. Zîmbea și lăuda cu vorbe alese, dar nu se angaja niciodată în evaluări și ierarhizări clare, iar Paul îl suspecta că știe foarte bine cîte parale fac poezii apreciate de el. Mai observase și că Armeanu se nimerea adesea să prezinte cărți ale unor notabilități ale orașului. Asta era încă una din caracteristicile Iașului și spunea multe despre importanța pe care o avea scrisul – și mai ales poezia – în mentalul colectiv al locului: aproape toți consilierii locali scriau versuri, din cînd în cînd mai răsărea cîte un om de afaceri sau un deputat cu vreo plachetă de creații lirice pline de sensibilitate, iar primarul orașului, un personaj exotic, care își înființase un partid propriu, cu iz regional, Partidul

Moldovenilor, publica eseuri prețioase și scrisese chiar și un roman, cu care devenise membru al Uniunii Scriitorilor. Asta era Iașul și, cu toate că era mereu ispitit să-i ia peste picior pe barzii plini de doruri și patimi din Consiliul Local, care sufereau din iubire eterată în timp ce transpirau sub zeci de kilograme de grăsime funcționarească, Paul înțelegea că și asta făcea ca aici să fie un loc bun pentru scriitori. Aici oamenii de litere mai păstrau ceva din aura profetică de odinioară. În Banatul lui natal așa ceva n-ar fi fost posibil.

Îi strînse, așadar, mîna lui Vintilă Armeanu și se uită o clipă drept în ochii lui ciudați, de un albastru spălăcit, cu o tăietură oblică, mongoloidă, a pleoapelor. Cum Armeanu era un lungan slab și blond, ochii aceia asiatici distonau puternic cu restul înfățișării sale de ascet nordic.

— Pe domnul Ioan Laur îl știi cu siguranță! continuă prezentările Schimnicu, arătînd spre un alt comesean, brunet și rotofei, cu o față rotundă și o mustață neagră, scurtă și deasă.

(— Ei, fratele meu, ce greu trebuie să-ți fi fost! exclamă Costică. Asta-i nebunul cu complotul împotriva lui Eminescu! Nu ți-a împuiat capul cu conspirația francmasonilor?)

— A, da! rîse Paul. A zis ceva. Cică a descoperit ceva nou, o chestie numerică... nu știi, nu pot să-ți spun ce, că n-am priceput nimic. Da' era sigur că Eminescu știa de complotul împotriva lui. Care complot? am întrebat. Cum, n-am aflat? Atunci cînd l-au închis la azil. Era ceva cu niște numere masonice pe care le-a spus Eminescu după ce l-a lovit nebunul ăla cu piatra în cap. Cu patruș'opt de rîuri, patruș'opt de moșii, patruș'opt de case, patruș'opt de milioane. Patruș'opt e un număr masonic. Asta dovedea că Eminescu nu era nebun și că voia de fapt să explice o chestie. Avea și o societate secretă – el, Eminescu. Munții Carpați, parcă așa a zis. Și urma să elibereze Bucovina de sub Imperiul Austro-Ungar, așa că Franz Josef a făcut un tratat cu regele Carol Intîiul, și-a trimis poliția secretă să-l elimine și a conspirat cu Maiorescu prin Mite Kremnitz... Dar cum n-a putut să-l omoare, a reușit măcar să-l bage la azil! Pricepi? Da' las' c-o să citești tu și singur. Laur își publică studiul în *Gazetă*.

— Un căcat, făcu o evaluare rapidă Costică. Ei, vezi? Aștia-s.)

— Iar el e domnul Bibi, cel mai simpatic poet în viață din întreaga Românie! încheie Schimnicu prezentările, arătînd înspre al patrulea individ de la masă, un bărbat gras, cu fălci rotunjite și părul rar.

— Bibi, spuse calm acesta și, fără să se ridice, îi întinse o mînă grăsuță de la un metru de Paul.

Bibi prefera să fie numit cu diminutivul acesta convivial și se ferea să-și folosească numele întreg, Mihai Bicoi, care stîrnea mereu comentarii răutăcioase și jocuri de cuvinte imature. Paul își aminti că Ovidiu îi zicea Monocoi, deși vorbea despre el cu simpatie.

— Domnul Bibi e și el un poet important al Iașului, începu să-i explice blondul Armeanu. Numai că semnează cu pseudonim, știi?

— Da, știu, zise repede Paul. Mihai Nemțeanu. Am văzut.

Domnul Bibi, care avea vreo cincizeci de ani și peste o sută de kilograme, ridică spre el o privire recunoscătoare.

— Da' ia un loc și mătăluță aicea, lîngă noi, îi zise el. Nu? întoarse apoi capul spre Schimnicu.

— Da, da, sigur! aprobă redactorul-șef al *Gazetei culturale*. E bine să stăm puțin de vorbă, să ne cunoaștem mai bine...

Paul s-a așezat.

— Noi am încercat dintotdeauna să promovăm tinerele talente, începu Schimnicu. Dumneata n-ai de unde să știi, fiindcă ai venit din Ardeal...

— Din Banat.

— Ardeal, Banat, tot un drac! Noi avem un cenacul aici. Ai aflat, nu? Ai văzut și cîți tineri am publicat în *Gazeta culturală*. Poeții foarte buni, talente de mare viitor. Prozatorii sînt mai puțini, ca întotdeauna, dar ai văzut că avem cîțiva tineri valoroși, așa ca dumneata. Nu cerem altceva decît un anumit... un oarecare...

— Un anumit nivel de decență, domnule! sări domnul Bibi. Nu poți să-i publici pe toți care te înjură prin alte reviste!

— Ei, nu, nu chiar așa! îl potoli cu o voce onctuoasă Armeanu. E dreptul fiecăruia să înjure, să laude, cum crede el de cuviință.

— Dar să o faci fundamentat, interveni cu gravitate Schimnicu.

— Exact! Să fie totul fundamentat. — Stai într-un spațiu sacru, tinere! interveni Ioan Laur. Poate că nu ți dai seama acum, dar aici, exact aici, au citit și au creat marile genii ale scrisului românesc. Eminescu, Creangă, Caragiale, Maiorescu și atîția și atîția alții, pricepi matală?

Istoricul conspirațiilor anti-Eminescu părea supărat. Paul dădu din cap împăciuitor, deși avea anumite îndoieli. Era puțin probabil ca marile genii ale scrisului românesc să fi creat chiar aici, lîngă zidul împrejmuitor al curții. Doar că nu putea să-i spună asta lui Laur, deși avea o poftă nebună s-o facă. Indivizii din fața lui se simțeau, pesemne, un fel de continuatori ai marilor scriitori din secolul al nouăsprezecelea. Le preluaseră domeniul ca pe o feudă și credeau că, odată cu el, preluaseră și harul lor creator.

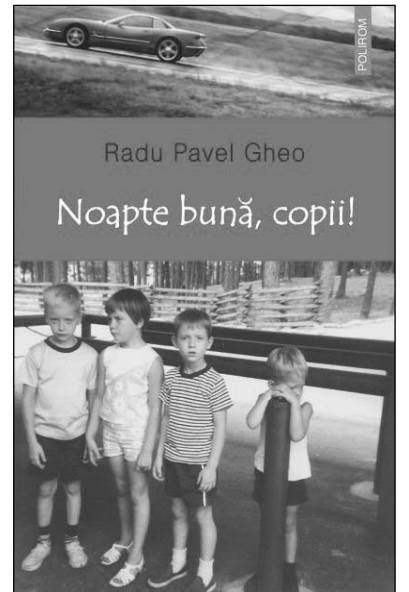
— Ai terminat Literele, nu-i așa, domnule Găitan? întrebă deodată

CARTEA

După ani de emigrație americană, Marius vine în România într-o vizită de afaceri. Dar nu doar atît. Ca dovadă, și-a adus cu el un Chevrolet Corvette roșu, unul din visele materializate ale adolescenței lui. Ceea ce nu știe încă este că în fosta lui țară nu-l așteaptă doar amintirile luminoase și plăcerea de a-și etala prosperitatea și succesul american, ci și umbrele trecutului.

Noapte bună, copii! este un periplu în timp și spațiu prin partea întunecată a Los Angeles-ului, prin jocurile nu întotdeauna simple și vesele ale copilăriei din satul bănățean al bunicilor, printr-un alt sat, din Moldova, unde se cer încheiate socoteli vechi, prin lumea literară a Iașului, în care încearcă să supraviețuiască unul dintre tovarășii de demult ai lui Marius, ultimul rămas în țară. Iar în vârtejul de întîmplări cînd tragice, cînd comice, apar cîteodată lucruri neînțelese și înfricoșătoare.

La începutul acestei istorii erau patru – patru copii care visaseră să ajungă Dincolo. Ca noi toți, o întreagă generație care am tinjit și mai tinjim încă după Tărîmul Făgăduinței.

Vintilă Armeanu.

— Da, Literele. Filologia.

— Și ce scrii? Proză?

— Da, proză. Pentru asta am primit bursa. E de proză.

— Dar critică nu scrii? interveni Schimnicu. Recenzii, cronici literare.

— Nu, n-am scris niciodată, se apără Paul.

— Ei, dar dacă ai absolvit Literele, sigur că poți să scrii! Doar te pricepi la literatură, așa-i? Eu am încredere în dumneata.

Și în Dunkelmann, se gîndi Paul. Dar începea să-și dea seama unde bate potel redactor. Și, într-adevăr,

— Uite, tinere Paul, începu Schimnicu. Eu sînt primul care m-aș bucura dacă ai dori să colaborezi cu noi. Cum ți-am zis, noi la *Gazeta culturală* ne străduim din toate puterile să promovăm tinerii, fiindcă ei sînt viitorul culturii române, așa-i?

Cum ar fi putut să-l contrazică?

— Am fi putut s-o facem mai de multșor dacă dumneata nu ne-ai fi ocolit... mă rog, nu contează acum, continuă Schimnicu. Nu ești de-al locului și n-aveai de unde să știi. Uite, eu vreau să-ți propun – și colegii mei, aici de față, sînt sigur că gîndesc la fel –, vreau să-ți propun să încerci să faci la noi cronică literară. Talent evident că ai, cunoștințe ai căpătat la facultate...

— Ia-o ca pe ceva nou, preluă ștafeta Armeanu. Ca pe o provocare.

— Eu aș prefera... se bălbi Paul, aș prefera să vă dau o povestire. Povestiri am.

— Da, sigur, și povestire, și povestire. Dar în numărul nou avem deja o proză a lui Argatu. Tot absolvent de

Litere, ca și dumneata. Îl știi, nu?

— Argatu Doi, mîrri Paul.

— Cum? sări Schimnicu, încrunțindu-și sprîncenele stufoase.

— Argatu... Doru, se replie rapid Paul. Da, îl știu.

— Argatu *Tudor!* îl corectă Schimnicu. Vezi, tinere, dacă nici voi între voi nu vă cunoașteți... Nu e bine, nu e bine!

Argatu Doi era asistent universitar la Facultatea de Litere. Costică fusese coleg de an cu el și știuse din primul an de studii – cum știa toată facultatea – că tînărul urma să rămînă asistent la catedra lui taică-său, profesorul Argatu, adică Argatu Unu, cum îl numeau încă de pe atunci cei doi prieteni.

— Tudor Argatu, repetă Schimnicu. Are o proză experimentală foarte bună. Ceva postmodern, așa. *Seară pe Siret*, mi se pare, nu, Vintilă? *Seară pe Siret*. Sigur, mai are de învățat, că e tînăr și nu trebuie să se grăbească, dar are mînă de prozator.

— Are, da! aprobă domnul Bibi. Are sigur. Știi, băiete, și mie mi-a spus odată cineva că am mînă de prozator!

Clipi șmecherește din ochi către tovarășii săi, care, evident, știau povestea.

— Da? se miră Paul.

— Da. Și nu oricine. Marin Preda însuși! A fost aici acum vreo douăzeci de ani... da, mai bine de douăzeci, cînd am publicat eu *Merele din lună*. Al doilea volum. Țin minte că am stat toată noaptea la masă cu el, cu Armeanu și Schimnicu jos în pivniță la Bolta Rece...

Paul oftă. Schimnicu și Armeanu priveau impasibili, cu fețe ca de piatră.

— Parcă era și răposatul Ilie, Dumnezeu să-l ierte. Și eu i-am recitat niște versuri și i-am făcut cadou volumul.

L-a luat și mi-a mulțumit. După aia ne-am luat cu păhărelele, știi matale, ca între scriitori, și eu i-am povestit de una, de alta, i-am zis niște aventuri de-ale mele de viață, și știi ce mi-a spus la un moment dat marele Preda? „Bătrîne, tu prozator trebuie să te faci, nu poet! Ai stofă de prozator! Lasă naibii poezia și apucă-te de proză! Așa să faci!” Și m-a pupat pe obraz. Chiar Marin Preda, înțelegi? M-a pupat uite-aici, pe obraz!

— Și v-ai apucat de proză? Întrebă naiv Paul, gândindu-se că, probabil, Marin Preda, în parșivenia lui, voise să-l îndemne să renunțe la poezie.

— Da' ce, poți lăsa patima asta a versurilor? exclamă domnul Bibi, înălțând glasul lui gros peste vacarmul din jur. Poezia te arde, e flacăra vie. Nu poți scăpa așa de ea!

Paul înghiți un nod.
— Da' nu gustăm și noi ceva, Iuliane? schimbă brusc tonul Bibi. O măliguță cu brânză, o plachie de pește, o ceafușoară de porc?

— Comandă tu, Bibi, îl încurajă Schimnicu. Noi mai luăm o bere, nu? Tinere, dumneata poftesti ceva?

— Iau și eu o bere, decise Paul. La halbă.

În minutele următoare, în timp ce Bibi aștepta mîncarea, Schimnicu își reluă asaltul asupra lui Paul. Îi explică grav că nu proza tînără e deficitară în România și mai ales în Iași (adică îi aveau pe Pahoanță și pe Argatu Doi), ci critica tînără. Era mare nevoie de critici tineri, competenți și obiectivi. Și, ca să îi arate cită încredere avea în el, Schimnicu îi propunea să încerce să scrie o recenzie la ultimul lui volum de versuri, *Cel care poartă crucea poeziei*.

(— A, ăla! hohoti Costică. La el trebuia să scrii o cronică? O știi pe-a lui Ovidiu?)

Da, o știa. Ovidiu o publicase nu demult într-o altă revistă ieșeană – în *Convorbiri literare*. Era o recenzie devastatoare, scrisă cu un umor cinic și intitulată *Cel care pune crucea poeziei*. Paul rîsesse citind-o ca la o schiță de Ilf și Petrov.

— Îți dai seama! aprobă el. Ce-aș fi putut scrie eu după asta? Probabil că mi-ar fi ieșit ceva cam la fel.

— Te belea Schimnicu, să știi! rîse Costică.

— Garantat. Dar Armeanu mi s-a părut în regulă, continuă Paul. Și nici nu-i un poet chiar așa de prost. Cel puțin așa zicea Ovidiu.

— Ai grijă! Mare grijă! îl avertiză Costică. Armeanu e cîine din ăla mic, care te mușcă pe la spate. Mi-a povestit mie un tovarăș care mai merge pe la cenaclu la *Gazetă* cum vorbea odată cu Schimnicu de... cred că tocmai de Ovidiu. Sau de altcineva, nu știu, dar zicea Armeanu de ăla că da, sigur, e deștept, e citit, are calități... numai laude. E drept, zicea el după aia, nu se prea omoară după noi, optzeciștii din Iași. A, nu, sigur, îi apreciază, mai ales pe Danilov, pe Antonesei, îi apreciază și pe alții, chiar i-a lăudat, dar i-a și ras pe alții... Și așa, încet-încet, ajunge să-i spună lui Schimnicu că ăla, Ovidiu sau cine o fi fost, e de părere că poezia lui e de căcat. Că mai bine s-ar lăsa de scris. Dar, sigur, zice după aia Armeanu, asta-i ceva subiectiv, fiecare are gustul lui, onora le place una, altora le place alta, după afinități, mai ales cînd e vorba de oameni inteligenți, că inteligent e ăla, zice Armeanu... Pri-cepi? Așa face. Zîmbește, e drăguț cu tine, cu mine, cu toți, dar nu știi niciodată ce-i șoptește la ureche unuia sau altuia despre tine. Și se descurcă. Se învîrte.

— Am văzut, oftă Paul.
— Bine c-ai văzut! Îți mai iau o țigară.

— Ia, ia liniștit!
După o clipă Paul adăugă, ușor nesigur:

— De Monocoi să știi că mi-a plăcut.
— Bibi e de treabă, aprobă Costică. Poet prost, dar de treabă.)

Pînă la urmă Paul reuși să se eschiveze și să scape de recenzia pe care Schimnicu voia să i-o pună în cîrcă. Își dădu seama că îl nemulțumea pe poetul cu crucea, dar și că acesta era

dispus să treacă peste îndărătnicia lui. Bănuia și de ce.

— Vedeti, eu trebuie să lucrez la ce mi-a spus domnul Dunkelmann. El zicea că e o bursă pentru proză. Trebuie să mă concentrez pe proză. Așa zicea domnul Dunkelmann.

— Asa, asa, sîși Schimnicu. Dacă zice domnu' Dunkelmann...

— El m-a și încurajat să colaborez cu revista dumneavoastră, continuă Paul.

— Și bine a făcut! plescăi de lingă el, printre înghițituri, domnul Bibi.

— Da, da, stiu c-asa a zis, replică sec Schimnicu. Bine, bine. Treci mîine sau poimîine pe la Mariana și lasă-i ce vrei tu.

Paul dădu din cap și ridică halba de bere, încercînd să-și ascundă ușura-re. Cînd înghiți, simți deodată cum cineva respiră precipitat la piciorul lui. Întoarse capul speriat și văzu un cîine mare, lătos și murdar, care se strecurase pe terasa de la Casa Pogor și acum se plasase între el și domnul Bibi, cu ochii ațintiți la grăsanul care înfuleca o ceafă de porc cu cartofi prăjiți și salată. Domnul Bibi întoarse și el capul spre cîine, dar nu se sperie.

— Ia te uită la el, năcăjitu' exclamă el pe un ton duios. Ți-o fi foame!

Auzindu-i glasul, cîinele începu să dea din coada lui flenduroasă și să plescăie din limbă, arătînd din toate puterile că da, îi era foame.

— Ușuiește-l dracului de-aici! exclamă Armeanu, trăgîndu-și scaunul mai în spate.

— Ei, Vintilă, lasă-l, bre, că-i suflet și el! zise Bicoi, apoi își cercetă repe-de farfuria.

Alese o bucată de carne cu zgîrci, o prinse între degete și i-o aruncă potăii, care o hăpăi din zbor. Încîntat, poetul cel gras îi mai aruncă artistic cîtiva cartofi prăjiți, pe care cîinele îi prinse în același fel, iar la urmă de tot un os grosior.

— Gata, mă! i se adresă el cîinelui, care încă mai aștepta, de-acum încrezător în steaua lui norocoasă. Gata. Du-te de-aici! zise tăios.

AUTORUL

Radu Pavel Gheo (Pavel Gheorghită RADU, n. 03.10.1969, Oravița) este redactor de carte și traducător la Editura Polirom și redactor la revista „Orizont”.

Texte de Radu Pavel Gheo au apărut în „Timpul”, „Dilema (veche)”, „22”, „Orizont”, „România literară”, „Observator cultural”, „Lettre Internationale”, „Amphion”, „Korunk”, „A Het, Wienzeile” (Viena), „Dialogii” (Maribor), „Sarajevo Notebooks” (Sarajevo), „Libertatea” (Novi Sad), „Au Sud de l'Est” (Paris, Franța), „Lampa” (Varșovia), „Cultures d'Europe Centrale” (Paris, Franța) etc.

A publicat următoarele volume: *Valea Cerului*

Senin, Athena, 1997 (proză scurtă); *Despre science fiction*, Omnibooks, 2001 – Tritonic, 2007 (studii literare); *Adio, adio, patria mea, cu î din i, cu â din a*, Polirom (2003; 2004); *Români e deștepti*, Polirom (2004; 2005); *Fairia – o lume îndepărtată*, Polirom, 2004 (roman); *DEX-ul și sexul*, Polirom, 2005 (publicistică); Radu Pavel Gheo, Dan Lungu (coord.) – *Tovarășe de drum. Experiența feminină în comunism*, Polirom, 2008 (antologie de eseuri), *Numele mierlei*, Polirom, 2008 (proză scurtă).

Radu Pavel Gheo fost inclus în mai multe antologii de proză și studii eseistice. A tradus din limba engleză

douăzeci de volume (în mare parte proză, dar și studii umaniste, filosofie etc.).

A scris o piesă de teatru, *Hold-YII Akbar sau Toți în America*, pusă în scenă de Teatrul Național din Timișoara în stagiunile 2007-2008 și 2008-2009.

Printre premiile literare obținute se numără: premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara pentru *Adio, adio, patria mea, cu î din i, cu â din a* (2003); premiul „Pro-Cultura Timisiensis” acordat de Consiliul Județean Timiș (2005); premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara volumul *DEX-ul și sexul*, (2005); diploma de excelență în domeniul cultural, acordată de Primăria

Timișoara (2007); premiul „Andrei Bantaș” pentru traducere (Ernest Hemingway, *Bătrînul și marea* – 2008). În 2003 a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din România, iar în 2005 membru în PEN Club România.

Radio România Cultura

**ȘTIINȚA ÎN
CUVINTE
POTRIVITE**

DE LUNI PÂNĂ VINERI
DE LA 13.15

CU CORINA NEGREA
ȘI DAN MANOLACHE

**Radio România Muzical
Enescu - 55**

4 ore cu muzica celui mai important
compozitor român

Interviuri cu personalități
din trecut și din prezent,
voci ale muzicienilor și publicului

4 mai 2010, orele 17-21

Eveniment susținut de:

COCOR MEDIA CHANNEL
avantaje
SAPTE SERI
Suplimentul CULTURA
OBSERVATOR CULTURAL
PORT.ro
Agenția Națională de Presă AGERPRES
arhitectura

SERGIU TUDOSE, ACTOR AL TEATRULUI NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI” DIN IAȘI:

Mulți dintre actorii de astăzi

Nu te întâlnești toată ziua cu un patriarh. Cu unul care se confundă cu istoria ultimilor 50 de ani ai Teatrului Național din Iași și prin mîna căruia au trecut cîteva generații importante de actori. Un ieșean născut în Basarabia, care pare să respire un alt aer decît cel din prezent. Locatar de bloc în centrul metalizat al Iașului, Sergiu Tudose are puterea să găsească o oază: „Știți aleea aia cu castani, veniți să mă luați de acolo”.

Oazele astea se dezvăluie, probabil, numai oamenilor „din alt film”, iar celor norocoși le sînt doar povestite.

Interviu realizat
de Alex Savitescu

Radu Beligan îmi povestea că a picat cînd a dat la Institut. Ajuns seara acasă, i-a scris o scrisoare Luciei Sturdza Bulandra, în urma căreia a fost chemat a doua zi să dea o nouă probă și, astfel, s-a văzut student în anul I. Ce-l poate face pe un tînăr să-și dorească atît de mult să devină actor?

Nu cred că am lucruri mai frumoase de povestit decît cele pe care le știu de la Radu Beligan! Te aștepti de la el la o chestie de felul ăsta. E complicat de spus, dar îmi pare foarte bine că ai amintit de el, pentru că Beligan a fost unul dintre motivele pentru care am vrut să fac teatru. El se cunoștea foarte bine de aici, din Iași, cu un frate de-al mamei, Titi Pîrîu, care ulterior a ajuns cîntăreț la Operetă. El a plecat de aici fără să facă vreun fel de pregătire, era un tenor foarte bun, intrase în trupa lui Constantin Tănase și, după ce i s-a întîmplat lui Tănase, a fost scos. După aceea, a trecut la Teatrul Armatei. El a ținut foarte mult la mine. Mi-a făcut cadou o bicicletă, cînd eram mic. O bicicletă nemțească, Mifa! Prima bicicletă din satul Lungani! Și toți mă întrebau: „Mă Sergiu, da' cum o cotigiești? Ia sî vîd!”. Dar de unde vine chemarea asta, nu știu ce să spun. Poate și de la tatăl meu, care era preot și cînta foarte frumos: era considerat unul dintre preoții pe care lumea dorea să-i audă cîntînd. A avut un har, dar a fost un popă sărac. În general, sînt oameni care știu să administreze banii, dar tata n-a știut niciodată. Nu că n-ar fi fost gospodar, dar nu trăgeau banii la el. El a primit o lovitură foarte dură: a vrut toată viața lui să fie militar, motiv pentru care în toate pozele apare cu ofițeri sau soldați. Și cînd trebuia să fie fotografiat, tata le lua șapca și și-o pune pe cap. El a fost înscris aici la Seminarul Teologic și îi plăcea să se ducă cu un frate de-al lui la toate petrecerile astea unde, bineînțeles, cînta. Motiv pentru care a plecat din Seminar și, pentru că părinții lui erau dintr-o familie cu poziție politică și administrativă, a fost

adus acasă cu soldatul din post în post, ca să simtă „măgăria” și să fie pus la punct. A fost introdus iarăși la Seminar, taică-su vrînd neapărat să-l facă popă. Suferința asta a fost și mai mare cînd, fericit că se căsătorește, nu și-a mai terminat facultatea și a plecat ca proaspăt popă în Basarabia, el fiind originar din Iași. Tata era un preot care credea în chestia asta, nu a fost un șmecher.

Bunicii dvs. fiind tot ieșeni...

Da. Tatăl mamei era ofițerul stării civile din Iași, iar bunicul de pe tată, cel care a înființat primele formațiuni agrare, un fel de asociații țărănești libere. Și el era din Lungani, de lîngă Tîrgu Frumos. Tatălui i s-a dat parohia Mărculești, județul Soroca, unde era un important centru militar – Florești. Eu nu țin minte foarte multe de acolo: eu „dormeam” atunci. Fotografiile cu cascheta militărească pe cap din perioada aia erau. După aceea, a venit marea lovitură: a trebuit să plecăm de acolo, în refugiu. Și am plecat chiar cu ultimul tren. Ne-am întors aici, în Lungani, un sat de oameni săraci și nenorociți. Un loc unde e tristețe mare de tot. Tata n-a avut noroc la bani: de foarte multe ori trebuia să îi înmormînteze pe oameni care nu aveau nimic. A încercat niște venituri către Iași, dar nu s-a putut. A venit în sfîrșit, cînd a renunțat la casa de acolo.

Tatăl dvs. nu și-ar fi dorit să fiți preot sau militar?

Nu, asta era nebulia lui de tinerete. Sora mamei era căsătorită cu George

REPERE

- » Născut pe 12 februarie 1936, la Mărculești, județul Soroca – Basarabia.
- » A absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” București, promoția 1959, la clasa profesorului Alexandru Finți.
- » A fost actor al Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani (1959-1961).
- » Din 1961, este actor al Teatrului Național „Vasile Alecsandri” Iași.
- » A jucat în producțiile TV: *Mușatinii* – 1971, *Explozie întîrziată* – 1984, *Oaspete în faptele serii* – 1985, *Cu cărțile pe față* – 1993.
- » 2002: Medalia „Meritul cultural” – gradul de Cavaler – oferită de Președintele României, Ion Iliescu, pentru întreaga activitate.
- » Începînd cu anul 1990, împreună cu alți colegi ai Naționalului ieșean și ai teatrului de păpuși a reînființat școala ieșeană de teatru în cadrul Universității de Arte „George Enescu” Iași.

Popovici, care era considerat cel mai bun actor al Iașului. Din păcate, față de gîndurile mele de a fi actor, el a fost destul de rece. Nu pentru că nu avea încredere în mine, dar nu a vrut să intervină pentru mine cînd am dat la Institut.

Asta e o reacție pe care mulți părinți au avut-o față de copiii lor: știu că și dvs. ați reacționat la fel cînd fiica dvs., Catinca, a vrut să se apuce de actorie...

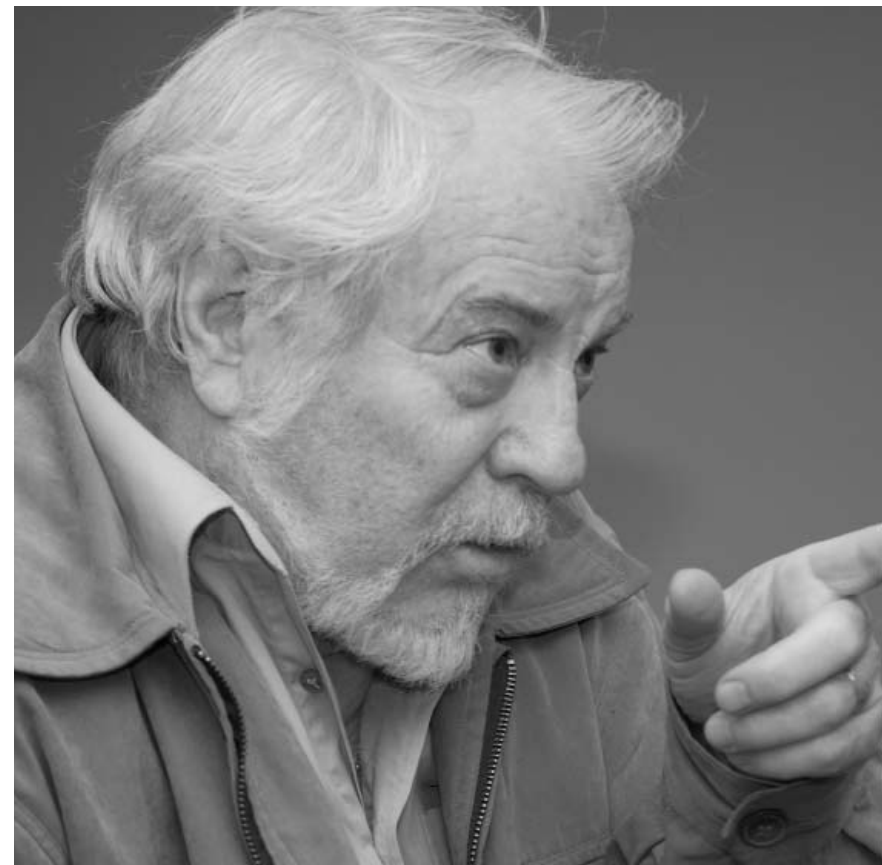
Este o meserie minunată, dar e o meserie tare nesigură. În momentul în care te pui în poziția unui tată, vrei să-i asiguri copilului tău un lucru bănos, sigur, ca să aibă o viață frumoasă, liniștită, cu de toate. Dar actoria asta este o hăituială permanentă.

Este o vorbă foarte frumoasă a unei colege de-a dvs.: „Teatrul doare întotdeauna”.

Da! Da! Da, pentru că sînt foarte puțini actori care știu de la-nceput că vor face chestia asta și vor fi foarte buni. Toți pornesc cu un vis pe care vor să și-l împlinească, dar nu se știe cum va fi visul ăsta. Ți se cere foarte multă muncă, multă seriozitate. Am simțit chestia asta și cu studenții mei: pînă la un punct lucrurile sînt plăcute, dar după aceea trebuie să știi să renunți la niște porniri pe care le-ai vrea rezolvate tinerește. Și nu pentru că nu se poate, dar nimeni nu-ți garantează că vei reuși. Sînt multe chemări pe care le ai și pe care nu știi dacă le vei face. Însă, dacă îți bagi în cap că le vei face, le faci! E ceea ce-am făcut eu. N-a fost așa o binecuvîntare, nu e ca atunci cînd deschizi un sipet în care se află o lume minunată. Pentru actorie îți trebuie foarte mult angajament și o viață destul de hăituită, chiar atunci cînd merge bine. Nu poți să ai întotdeauna ceea ce vrei. E ca în orice meserie, trebuie să-ți mai și zică cineva: „Vino lîngă mine!”.

Dvs. vi s-a dat ocazia să vi se spună: „Vino lîngă mine!”?

Numai în distribuții, dar ca poziție în teatru, niciodată. Nu pot să spun că am suferit, pot să spun că am avut noroc,

că am muncit foarte mult, cu răutate față de mine. Nu totdeauna cineva vine să-ți zică: „Mă, tu vii lîngă mine!”. Deși am fost preferat de niște oameni, la un moment dat, să fac roluri foarte bune, de cele mai multe ori cînd mi-am dorit ceva, nu mi s-a îndeplinit dorința. Cînd mi s-a dat posibilitatea să cer lucrul ăsta, am făcut-o. Și atunci am cerut, de exemplu, să fie fiică-mea lîngă mine în spectacol. Sigur că au fost niște mîrșii, dar am zis: „Mă, încearc-o, te rog frumos! Și dacă vezi că nu e bună, n-o vreau nici eu!”. După aceea, mi-a dat regizorul dreptate.

Ce e mai greu: să fii tată sau partenerul de scenă al fiicei?

N-aș putea să spun. Eu aș fi vrut să fac niște roluri pe care nu le-a făcut. Dar niciodată nu m-am dus să îi zic regizorului lucrul ăsta. Meseria noastră e ciudată. E ciudată, pentru că nu poți cîntări, pentru o distribuție, oamenii așa cum ai vrea tu. Sînt cerute niște roluri de alți oameni. Sigur, ca profesor i-am pus să aleagă, dar cînd am văzut că e mai bun altcineva, am zis: „Nu, el e mai bun!”.

E o meserie plină de orgolii.

Da, și de orgolii și e foarte dificilă.

Apropo: povesteți mai demult că unchiul dvs., actorul George Popovici, v-a dat două sfaturi cînd ați ajuns actor la Teatrul Național din Iași. Primul era: „Ține-te departe de cîrdășii”, iar al doilea: „Să nu te legi de colegele mai tinere”.

Eu am avut discuții cu el de-abia după ce am intrat. Înainte nu a vrut să discute cu mine. Oricine ar spune că era un om rău, dar el doar nu a vrut să se bage, să îmi pună pile. Toți colegii lui erau la București, la Institut. Ce era să spună? „Măi, Costache Antoniu, vezi că e nepotu-miu acolo, vezi ce faci cu el!”. Nici atîta n-a spus. M-am și pregătit pentru facultate cu altcineva, cu Valeriu Burlacu, actor aici la Iași. Dar ai înțeles altceva: el nu mi-a zis să nu mă bag în cîrdășii, mi-a spus: „Să nu vrei să fii șef! Ce-i tencează pe actori e să fie directori!”.

De ce, pentru că un actor bun trebuie să se dedice doar actoriei?

Da! Mi-a spus că sînt un actor bun și să nu accept niciodată să fiu șef. De asta și atunci cînd s-a pus problema să fiu șeful de sindicat, m-am dus la director și l-am rugat să nu mă pună.

După ce ați absolvit la București, ați făcut o „haltă” la Botoșani. Cum ați plecat de la teatrul din Botoșani către Iași?

Eram într-un turneu, și urma să jucăm la Tîrgu Frumos. Eu voiam să vin la Iași, iar directorul Grămadă le-a spus unor oameni să vină să mă vadă jucînd: „Ja veniți, mă, să vedeți ce e cu nepotul lui Gică!”. Valeriu Burlacu a ajuns acolo, alături de alți vreo patru, cu o motocicletă cumpărată din Uniunea Sovietică. Eu n-am știut de ce apăruseră acolo. M-au văzut și au zis: „Da, e bun!”. Și așa am ajuns în teatrul din

nu știu să „moară pe pian”

FOTO: Victoria Stolian

„N-AM GĂSIT ÎN ULTIMELE GENERAȚII DE STUDENȚI CE-AVEAM EU”

Ce v-ar spune neîndurătorul dvs. unchi dacă v-ar vedea acum, după 50 de ani de carieră?

Dar noi eram în relații foarte bune! El era legat mult de Costică Popa, cu care se întâlnea tot timpul. Între noi era așa, o chestie: eu sînt nepotul, iar el, unchiul. Ce nu a fost niciodată e ceea ce se cheamă un prieten. A avut așa, un soi de distanță tot timpul față de mine, chiar dacă venea să mă vadă în toate spectacolele în care jucam. Stăteam împreună, în casa bunicilor de pe Bucșinescu, la numărul 9. Lui îi murise soția și în camera din față stătea el, iar eu, într-o cămăruță. Lui îi plăcea să bea. Deschidea ușa și îmi puneam cite un pahar de vin: „Nepoate!” și închidea ușa. După citeva minute, deschidea din nou ușa: „L-ai terminat?... Mai vrei unul?”. El nu sătea cu mine, citea.

Sînteți unul dintre fondatorii școlii de teatru de la Universitatea de Arte din Iași, de după 1990. De ce nu mai sînteți profesor acolo? Nu are nevoie Universitatea asta de un om cu experiență dvs.?

Este o întrebare care mă doare foarte tare. Îmi aduce aminte de o perioadă de care m-am rupt. În primul rînd, am încheiat acolo pentru că, odată cu pensia, trebuia să aleg între pensie și școală. Și mi s-a spus că trebuie să ies la pensie. Așa, nu foarte dur, dar m-a deranjat foarte mult. Un alt lucru care m-a deranjat: n-am găsit în ultimele generații de studenți ce-aveam eu.

Adică să „mori pe pian”, cum am înțeles că era o vorbă la școala de muzică. Mulți dintre tinerii actori de astăzi nu știu să „moară pe pian”. Eu nu știu de unde am fost inoculat cu chestia asta, dar am fost! Și eram pus acolo să lucrez cu jumătate de măsură, chestie pe care nu o suport nici în teatru, nici aiurea. Am suferit ca un ciine din cauza asta. Am acceptat plecarea, iar ei au luat-o de bună și nici nu m-au mai chemat. M-au mai chemat la șprițuri, dar eu nu la șprițuri mă duc acolo. De asta am și adus acolo prima garnitură de actori din Basarabia, din locul unde am tras prima mea gură de aer.

E actoria o meserie care se învață sau una care se „fură”?

Asta ține de profesor. Dacă văd unul foarte ambalat și dornic să ajungă acolo, îi spun tot ce știu. Așa fac cu soția mea, cu fiica mea, cu toți colegii mei. Profesorul își dă seama dacă merită omul să facă meseria asta sau nu. În patru generații de actori pe care le-am scos eu pentru teatrul românesc, am întîlnit oameni foarte variați. Un băiat foarte talentat este Călin Chirilă, o actriță pe care o apreciez foarte mult și de care am fost legat de la început este Haruna Condurache. Cine e împătimit alege singur chestia asta. Nu e o lege! Dacă-ți place, te zbați ca să-ți iasă și „furi”! Dacă ești băiat deștept, știi și cum să o faci. Și sînt oameni care „fură” foarte bine. Dacă ești puturos, nu te interesează.

Iași, unde pe atunci erau monștrii aia, excepționali actori.

Înțeleg că aveți amintiri frumoase cu actori de genul lui Miluță Gheorghiu.

El, în primul rînd, era un tip care, cînd se urca în tramvai prin față sau prin spate și mă vedea în capătul celălalt, țipa: „Ce faci, măăă, Sergiule? Ce faci, iubitululee?” Și venea înspre tine să te pupe. Iar noi eram înnebuniți de lucrul ăsta, pentru că Miluță Gheorghiu era foarte bolnav și avea niște buze vine-te. Mă, și cînd ne pupa, mai ales fetele spuneau înnebunite: „Iarăși ne-a pupat Miluță!”. Venind înspre tine, își făcea loc printre călători și se saluta cu tot tramvaiul: „Ce faci, coane Fănică?, bine, coane Miluță!, sărut-mîna, doamnă, sărut-mîna, doamnă, am aicea în capăt un băiat a-ntîia!”. El era tipul care binecuvînta. La fel făcea cu toată lumea. Așa venea el să te vadă, să facă aluzie la gagici, așa era el făcut. Cea mai frumoasă amintire cu el e următoarea: el era pe patul morții și i-a spus lui Teofil Vîlcu: „Măi, trebuie să puneți Hamlet!”. „Cu cine?” „Cum cu cine? Sergiu trebuie să facă Hamlet!” Chestia asta a auzit-o Mircea Radu Iacoban și, cînd a fost directorul teatrului, mi-a spus că vrea să fac Hamlet. Iar aici a intervenit ceea ce se cheamă punctul meu de vedere, pentru că eu sînt un om cu fixuri. Nu că nu mi-ar fi plăcut Hamlet, dar eu îl vedeam pe Hamlet mai tînăr, în vremea aia făcîndu-l foarte bine, la București, Ion Caramitru. Am pus mîna atunci pe telefon și am vorbit cu regizorii, fără de care eu nu văd teatrul. Și

am vorbit cu Cristian Hadji-Culea, cu care eu jucasem și în care aveam încredere. L-am întrebat dacă nu vrea să vină să pună în scenă Hamlet, iar el mi-a zis că da, vine, dar m-a întrebat dacă nu m-ar interesa alt rol din Shakespeare, Henric II. Am vorbit cu Iacoban, despre care știam că nu se are bine cu Cristian Hadji-Culea. Și am început repetițiile, mergea totul foarte bine, trebuia să merg cu scenografa la Suceava pentru decor, dar nu s-a mai făcut spectacolul. Ce-aș fi vrut să fac rolul ăsta!

De ce credeți, totuși, că Miluță Gheorghiu v-a văzut în Hamlet?

El avea foarte mare încredere în mine. Îi plăceau foarte mult.

V-a fost aproape sufletește?

N-aș putea spune asta, dar poate tocmai de asta cred că lucrul pe care l-a spus atunci, pe patul morții, e tot ce îți poți dori de la un om.

Și atunci, cine era cel care v-a fost mentor?

Nu, n-a fost nimeni. Au fost regizorii cu care lucram și cu care mă împăcam foarte bine. A fost Sorana Coroamă, o regizoare pe care o cunoșteam din Institut. Am jucat cu Sorana Coroamă roluri absolut minunate, alături de Teofil Vîlcu, de Adina Popa, de Costel Constantin. Primul regizor care m-a plăcut foarte mult și care mi-a dat primul rol aici a fost Tomescu. Pînă la el, făcusem figurație în teatrul din Iași. Toți regizorii care au venit mi-au dat roluri foarte bune.

Îmi povesteți înainte să începem interviul despre perioada în care ați făcut turnee în străinătate. A fost și pentru dvs. un miraj Străinătatea asta, ca pentru majoritatea românilor, în perioada de dinainte de 1989?

Era altă lume, una pe care nu o cunoșteam. Germania, Polonia, țări minunate! Mi-a plăcut civilizația, mi-a plăcut seriozitatea lor. Îmi plăcea să joc foarte mult acolo. Ne-am dus în Germania cu o piesă pusă de Cristian Hadji-Culea, care nouă ne-a plăcut foarte mult, *Căpitanul din Koppenick*, în 1979. Era scrisă de un autor care făcuse din căpitanul ăsta un personaj cam ca personajele lui Creangă. Piesa era de fapt o poveste, vorbea despre cum căpitanul acesta, cînd își pune haina, devenea foarte bun militar. Asta era toată povestea! Ca un basm! Ce a făcut Cristi din chestia asta? Un soi de demență! Adică a făcut nașterea fascismului. A construit un careu de trei ziduri, din interiorul căruia cine încerca să iasă afară, era împușcat. Pe podea era desenată hîrtie milimetrică. Se mergea numai în unghi drept, numai în pas de front, se dansa vals în patru timpi. Tim-tam-tam, tim-tam-tam! Interiorul ăsta era Germania, normal. Închipuie-ți cum au simțit spectatorii nemți chestia asta! Nici nu se uitau la noi și întrebau: „Dar de ce așa? De ce așa?”. Era o nebunie întreagă! Spectacolul a fost genial, dar ăia au rămas atît de șocați! Alex, dragă, toată istoria lor era făcută zob la ei acasă, pe un text de basm!

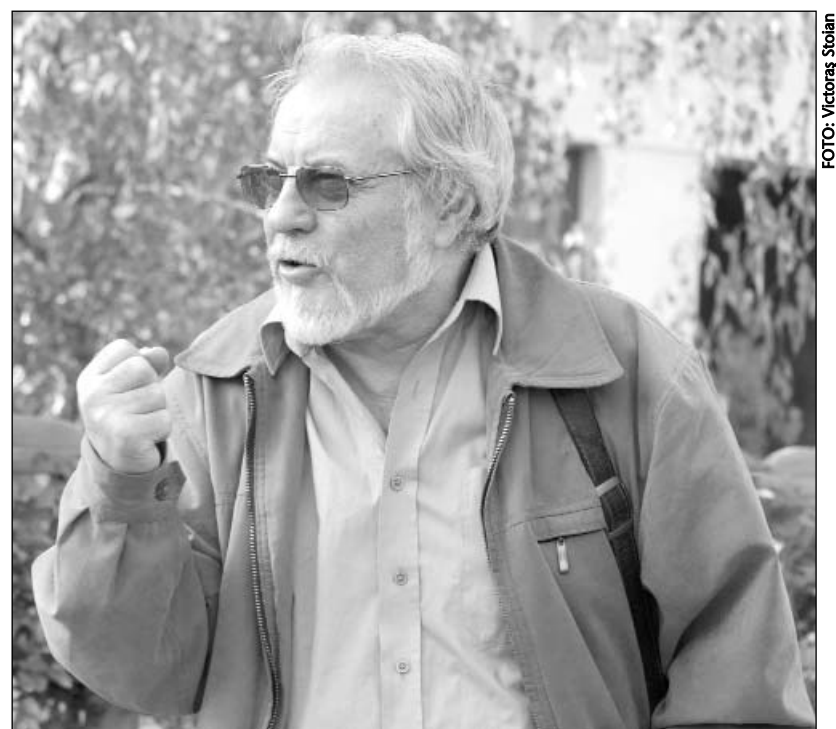

FOTO: Victoria Stolian

Covorul fermecat al ficțiunii

Vali Poenaru duce o viață tihnită, dacă nu chiar anostă în garsoniera lui de pe Magheru, moștenită de la o mătușă generoasă. Locuiește singur, e singur și nu pare să aibă vreo ocupație, în afară de a mai ieși la o bere (sau două, trei, patru...) cu Dudu și Mircică, bunii săi prieteni cu care se cunoaște din copilărie.

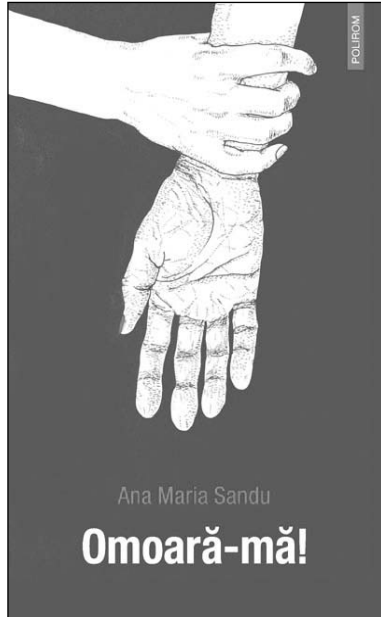
Florin Irimia

De altfel chiar asta își propuseseră să facă și în ziua în care începe romanul, doar că de data asta, undeva la mare, altfel spus, să petreacă un weekend prelungit pe terasele litoralului dobrogean înainte de a se face octombrie. Doar că, din nefericire, Loganul lui Mircică se strică și cei trei sfîrșesc la obișnuita bodegă unde au masa lor rezervată. De aici, seara tîrziu, Vali se întoarce spre casă, destul de abătut, contemplînd atît Bucureștiul la ceas de noapte, cît și propria-i viață, tristă, „anesteziată” ca și orașul pe care îl cutreieră. Doar că, fără să știe încă, seara aceea nu avea să fie ca toate celelalte. Înaintînd agale pe străzi, Vali observă o fată cum se izbește repetat cu umărul într-un perete. Faptul că se izbește într-un perete, din care a început de-acum să cadă tencuială, îl observă mai exact cînd se apropie de ea, intrigat de prezența și gesturile

ei bizare. După ceva vreme, timp în care tînăra femeie nu cooperează, manifestînd toate simptomele unei transe profunde, Vali află că o cheamă Ramona și că, spre surprinderea lui, tocmai a comis o crimă. Și după ce o ia în garsoniera lui ultracentrală, după ce beau mai mult de un whisky, după ce fumează și mîncă, se sărută, dorm și Vali îi bandajează mîna însîngerată, Ramona persistă cu povestea ei că a omorît o femeie. Drept pentru care, bărbatul se hotărăște să vadă asta cu ochii lui. N-ar fi trebuit s-o facă. Ar fi trebuit să rămînă acolo, în garsoniera lui confortabilă, cu, dar și mai bine, fără Ramona, pe care, dacă nu ar fi avut o viață atît de plictisitoare, cu siguranță că nici n-ar fi observat-o, pedepsindu-și umărul în noapte. Însă el s-a dus. A luat un taxi, a luat-o cu el și pe Ramona, și s-a dus în strada Domenii nr. 76. Și cînd, după un timp, a ieșit din casă, Ramona dispăruse.

Cine a fost adevăratul tartor?

Împărțit în trei capitole, din care două sînt epistolare, iar pe primul vi l-am povestit eu, romanul Anei Maria Sandu este o pledoarie făcută imaginației, puterii acesteia, dar și un avertisment implicit legat de ce se poate întîmpla cînd ficțiunea se suprapune cu realitatea. Ceea ce aflăm din lunga scrisoare a Ramonei adresată din Penitenciar lui Vali sînt tocmai povestea și legătura ei cu Veronica Manea, o doamnă respectabilă (la prima vedere), singură, și care, din dorința de a avea pe cineva care să-i țină de urît, o ia pe Ramona în gazdă. La prima vedere, gestul pare nobil și reciproc avantajos. Doamna Manea obține o interlocutoare, Ramona – o casă unde

să stea. Însă, pe zi ce trece, casa devine o închisoare din ce în ce mai bine păzită, iar doamna Manea, tartorul ei, pe atît de tiranic, pe cît este de vorbăreț. Asemenea unui paianjen ce-și țese plasa în jurul victimei, Doamna Manea pornește să teasă o plasă a ficțiunii în care victima, hipnotizată de povestea femeii, se lasă prinsă de bunăvoie. Avem aici o inversare a rolurilor din povestea Șeherezadei, în care, de data aceasta, nu povestitorul este victima, ci tocmai cea care o ascultă. Doamna Manea își poartă interlocutoarea pe covorul fermecat al ficțiunii din București la Paris și de la Paris la Saint-Tropez și de acolo la Lisabona, fără să se miște nici un centimetru din fotoliul ei preferat. De fapt, la acest moment, victima ei chiar nu se mai poate mișca, fiind legată cu sfoară de mîini și de picioare și obligată să asculte. Mai mult, pe măsură ce povestește, doamna Manea întinerește în timp ce oasele Ramonei îmbătrînesc. Narațiunea capătă accente vampiristice, secătînd-o de energie pe tînăra Ramona, a cărei identitate reală se subțiază pe măsură ce corpul ei ficțional devine din ce în ce mai substanțial. Dacă am fi fost într-un roman de Eliade, personajele ar fi ieșit din timp, continuînd să existe într-o lume paralelă, dominate de legi misterioase. Și într-un fel poate chiar ies, dacă sîntem dispuși să acceptăm că ficțiunea e o ieșire dintr-un anumit timp și o intrare

în altul. Ritmul a alert, locațiile selecte sînt populate cu personaje pe măsură, dintre care se detașează figura princiară a Marthei Bibescu.

Nici sfîrșitul nu lasă de dorit, ultimul capitol aducîndu-ne cu picioarele pe pămînt. Vali îi răspunde Ramonei, sfătuiind-o să-și caute un avocat bun, oferindu-se chiar s-o ajute, deși recunoaște că n-are capacitatea să înțeleagă pînă la capăt mîntea femeilor. Mai mult, Dudu, prietenul lui, menționat de Vali în scrisoare, „cu mîntea lui de absolvent de Informatică, m-a întrebat dacă aș băga mîna în foc că varianta ta de poveste e cea adevărată”. Avem aici, pe de o parte, o aluzie fină la incapacitatea anumitor minți de a se lăsa prinse de fantezie și, implicit, de a gusta din minunatul tort al ficțiunii, dar pe de altă parte, întrebarea nu e fără legitimitate. Pînă la urmă, deși pretinde că redă povestea doamnei Manea, o poveste în care au loc mai multe omoruri și tentative de omor, singura variantă a povestirii-confesiune îi aparține Ramonei. Doamna Manea, asemenea tuturor stafiilor care i-au populat narațiunea, e acum moartă și nu se mai poate apăra. Deci cine a fost adevăratul tartor? Romanul, ca orice ficțiune de calitate, nu ne oferă răspunsuri finale, dar ni le sugerează.

Ana Maria Sandu, *Omoară-mă!*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2010, 29.95 lei

Sfîrșit

Cu *Exit Ghost*, Philip Roth își încheie seria romanelor avîndu-l în prim-plan (sau în plan secundar) pe scriitorul Nathan Zuckerman, un Nathan Zuckerman ajuns la fel ca și Roth la vîrsta senectuții, la vîrsta umilințelor pe care ți le rezervă propriul corp, cel pe care mai demult îl credeai de fier și acum îți dai seama că e doar de carne, o carne care începe să se descompună încă dinainte ca tu să ajungi în mormînt, deși ăsta-i mesajul.

Florin Irimia

Și totuși, în pofida mesajului, „fantomă” știe să iasă din scenă, pentru că nu să intri pe scenă e cel mai greu lucru, ci să o părăsești.

Intriga e simplă. După ce își petrecuse ultimii unsprezece ani retras în căsuța lui din Berkshires, deconectat de la lume, de la Internet, de la telefonul mobil, de la orice interacțiune cu prezentul agitat și agresiv, nefacînd altceva decît să scrie și să citească (eminamente capodopere) și da, să înoate în heleșteul de lîngă casă, Nathan Zuckerman se hotărăște să revină în agora împins de un imbold pe care îl crezuse dispărut, imboldul de a mai spera.

Rămas impotent și incontinent după operația de îndepărtare a cancerului de prostată (vă mai amintiți *Pastorală americană*?), Zuckerman află de existența unui urolog în Manhattan care, „prin intermediul unui catter inserat în uretră [injectează pacienților] un soi de colagen gelatinos chiar acolo unde gîtul vezicii urinare întîlnește uretra”, reducînd, dar nu

SEMNAL

Ileana Mălăncioiu, *Exerciții de supraviețuire*, colecția „EGO-GRAFI”, Editura Polirom, 400 de pagini, 29.95 lei

„Deși e compus din lucruri diferite, acest volum e mai unitar decît ar putea să pară la prima vedere. Fiindcă eseurile plasate între dialogurile propriu-zise cuprînd ades dialoguri interioare axate pe aceleași idei și obsesii. Dacă nu ar fi cartea mea și ar trebui să mă pronunț cu privire la ea, aș zice că e un alt recurs la memorie decît cel realizat printr-o serie de convorbiri cu Daniel Cristea-Enache și publicat la Polirom în 2003. Diferența față de acela stă în faptul că întrebările nu mai sînt puse de un singur interlocutor, ci de mai mulți, iar asta face ca lucrurile să fie privite din perspective diferite și întîmplările relatate să se succedă uneori ca într-un roman polifonic cu personaje reale.” (Ileana Mălăncioiu)

Cornel Ungureanu, *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade*, Editura Cartea Românească, 312 pagini, 29.50 lei

„Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade este povestea unei deveniri, un *Bildungsroman* al unui cititor-scriitor-critic. Povestea poate începe într-o bibliotecă de mic castel de provincie, unde un copil descoperă cărți fascinante, cărți de călătorii, reviste și scrisori în limbi misterioase, enciclopedii ilustrate. Trecînd prin lecturi devoratoare și istorii din miticul KuK, cu poeți, conți și țigani care își așteaptă călăuzitorul spre India originilor, Cornel Ungureanu construiește o lume în care atingerea sacrului poate veni nu doar dinspre scrieri inițiatice precum *Cartea tibetană a morților*, ci și din imediata noastră apropiere, din fapte aparent banale și eroi aparent mărunți. Astfel, cartea nu este doar o evocare a unor opere și personaje fundamentale ale literaturii române, mai ales contemporani și prieteni ai lui Mircea Eliade, nu tentează doar o biografie a acestuia și un erudit comentariu pe marginea operei. „India mea este personalitatea lui Mircea Eliade”, notează autorul acestui demers aflat la granița dintre studiu, eseu și fabulă.

eliminând, emisiile incontrolabile de urină pe care chiloții din plastic, purtați pe deasupra celor obișnuți, nu au darul de a le reține în totalitate înăuntru. Prin urmare, își face o programare și, când doctorul îi spune că poate să-l opereze chiar a doua zi, decide să rămână în New York. O, dar ce greșală! Ce greșală să crezi că vei rezista Orașului și tuturor posibilităților sale. Însă bufnița Minervei zboară numai la apus, și pînă atunci Zuckerman mai are de așteptat. O așteptare activă, căci odată ajuns în New York, va constata că nu mai are stare. O febrilitate chinuitoare pune stăpînire pe el și astfel își începe Zuckerman noua sa scurtă viață, o viață unde încă există dorință, pasiune, ambiție, curiozitate și furie, adică tot ce lăsase în urmă cînd se retrăsese la țară, și împotriva cărora nu știe dacă este pregătit să lupte. Sau poate, din contră, dacă este pregătit să nu lupte. Și totuși va lupta. Va lupta să apere integritatea postumă a unui scriitor care nu se mai poate apăra (E.I. Lonoff) în fața agresiunii celui ce s-ar dori biograful său, va lupta să redea demnitatea unei femei căreia viața, la bătrînețe, i-a furat-o (Amy Bellette), se va lupta cu el însuși cînd își va da seama ce obsesie puternică, penibilă și lipsită de finalitate mai poate să facă pentru o femeie tînără și frumoasă (Jamie). Va lupta și va învinge. Va lupta și va pierde. Amîndouă deodată. După care, parcă trezindu-se dintr-un somn în care visul frumos s-a împletit cu coșmarul, se va întoarce de unde a plecat. Și-apoi, după un timp, va muri. Dar pînă atunci va mai scrie.

Viața e ca înotul într-un bayou

Fantoma iese din scenă este, am putea spune, ieșirea triumfală a lui Roth din pielea lui Nathan Zuckerman. De ce triumfală? Pentru că în pofida celor opt romane care l-au avut personaj, Zuckerman nu a devenit plictisitor, ci dimpotrivă, pe măsură ce timpul a trecut, a ajuns să fie din ce în ce mai

Philip Roth, *Fantoma iese din scenă*, traducere din limba engleză și note de Cristina Panaite, traducere și note revăzute de Nadia Brunstein, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XXI”, Editura Polirom, 2010, 24.95 lei

provocator, mai rafinat, mai amuzant, mai necrutător, atît cu sine, cît și cu ceilalți: „Cine ar fi crezut că Nathan Zuckerman e pe ducă? Și totuși așa e, e pe ducă, e terminat, e o ființă mărunțită și izolată, un bărbat istovit, ce fuge de grosolănia acestei lumi, vlăguit de impotență și în cea mai neagră perioadă a vieții sale. Trebuie doar să-l ții în ceață, să nu încetezi cu loviturile, iar nemernicul ăsta bătrîn va sfîrși prăbușit la pămînt”. La șaptezeci și unu de ani, Zuckerman nu și-a pierdut din strălucire decît ca om, nu însă ca personaj. Foarte puțini scriitorii au reușit să surprindă mai bine ca el răzbunarea vieții pe cel ce o trăiește, groaza, dar

și resemnarea la conștientizarea acestui fapt, imposibil de trecut cu vederea chiar și atunci cînd aceasta ți-a slăbit.

Viața e ca înotul într-un bayou, acea apă mîloasă, opacă, de culoarea ciocolatei cu lapte în care nu-ți vezi nici măcar corpul înotînd, darămite pericolele ce te pasc din adîncuri. Unii înoată mai mult, alții mai puțin, dar toți ne ducem la fund pînă la urmă. Acesta pare a fi mesajul lui Roth/Zuckerman la sfîrșitul *Fantomei*, că oricît de bine am fi înotat, nu putem înota la nesfîrșit. Iar în clipa înecului, chiar înainte de a ne duce la fund, aproape întotdeauna ne vom zbate.

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

în fiecare vineri, de la 20.00

Cu George Onofrei

Balaci (II)

Cum juca Balaci?

Nu așa cum mi-o spunea memoria mea afectivă, serios distorsionată de vîrsta primelor trăiri fotbalistice, ca și de comentariile radiofonice ale incomparabilului Sebastian Domoziină. Pentru acesta, Craiova se afla mereu în atac, iar golurile înscrise adversarilor (atît de multe, pe vremea aceea...) erau marcate prin cîte un *goool* de jumătate de minut. Cînd echipa mea marca și Domoziină ne-o spunea tuturor, aveam timp berechet să-mi manifest bucuria. Alergam prin casă cu brațele ridicate a victorie, precum marcatorul, chiar

dacă nu aveam coechipieri la fel de bucuroși, să mă îmbrățișeze.

Balaci era suportul tuturor acestor meciuri și jucătorul care asigura victoria. Dar nu numai prin golurile pe care le înscrisa. Coordonator de joc, ca mai tîrziu Hagi, el lansa două săgeți, una mai lentă, dar distrugătoare (Cămătaru), alta rapidă și subțire (Cîrțu), perforînd parcă la infinit porțile celorlalți.

Balaci nu avea numai dribling. Iar acesta, pe care-l urmărește orice puști îndrăgostit de fotbal, nu era unul de efect, demonstrativ, ca să gîdile publicul local și

să-l umilească pe adversar. Tot ce făcea pe teren Balaci era de o strictă funcționalitate, de un pragmatism superior ce-i arăta, pe lîngă înzestrare, inteligența fotbalistică. Idolul meu avea viziune: și *gîndea* jocul.

Lovea la fel de bine cu dreptul și cu stîngul (golul cu Benfica, din faimoasa semifinală, l-a înscris cu stîngul de la o distanță bunicică), dribla scurt, cumva în treacăt, și deschidea întruna linii noi, diagonale de atac și contraatac. Centrul terenului, luat în posesie de Ilie Balaci, se dilata pînă la a se confunda cu terenul întreg. Îl vedeai pe optar ba aproape de careul de șai-sprezece metri advers, cu mingea la piciorul ce urma să inițializeze explozia, ba în

apărare, unde intra prin alunecare ca un fundaș profesionist, deposeda și recupera mingi.

Două faze-tip se desprind din meciurile pe care le-a jucat acest mare fotbalist fără noroc. În prima dintre ele, Balaci iese din apărare ca un libero, cu privirea sus, localizîndu-și coechipierii și cîntărind în fracțiuni de secundă cea mai bună variantă de pasă. Așa l-a neutralizat pe adversarul direct, Gentile, în meciul cu Italia din 1983: scoțîndu-l din dispozitiv pe cel care îl marca om la om și făcîndu-l să traverseze terenul pe lungime și pe lățime. Cîți coordonatori de joc ați mai văzut să facă un asemenea efort fizic?

A doua schemă e și mai frumoasă. Balaci vine în

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

diagonală spre poarta adversă, cu acea deplasare a handbaliștilor pe semicerc, forțîndu-i pe fundași să iasă la deposedare, mișcîndu-se mult mai rapid și mai subtil decît ei, făcîndu-i să cadă ca popicele (dar nu prin dribling!) și deschizînd culoare: fie spre incursiunile decisive ale atacanților săi, fie pentru șutul propriu, urmînd să se transforme în gol.

Să dați fazele din film cu încetinitorul, pentru că viteza la care face Balaci toate astea e absolut năucitoare. Schimbă instantaneu

piciorul, direcția și cursul golului. Pare că o ia spre stînga și deodată îl vezi în dreapta. Imprimă un anumit ritm, pe care tot el îl rupe. Nu e cîtuși de puțin „artist”. E un jucător *rău*, implicat la maximum, încercînd să stoarcă tot ce se poate dintr-o fază oarecare. Personalitatea și-o pune în slujba formației sale și servește cu ea indicațiile tactice ale antrenorilor (cel mai iubit de el: Valentin Stănescu). Nu echipa toată – Craiova sau Naționala – juca pentru Balaci. Balaci juca pentru echipă.

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Șocurile, jocurile...

Veronica D. Niculescu: Șocurile, jocurile...

Nici un oraș nu are frumusețea celui în care ai copilărit, și cu atât mai mult în cazul în care nu te mai întorci niciodată acolo. Piteștiul, cu văile și dealurile sale, orașul din Trivale, orașul din Trideal, rămâne pentru mine paradisul cu fluturi cît elicopterele și flori cît bisericile, cu plăpumi nesfârșite de verdeață, cu râul năvalnic pe-o parte, cu pădurea pe cealaltă.

Vreo zece ani aveam în ziua aceea, cînd mă întorceam singură de la piața de lîngă gară, cu o punguță în mînă, fredonînd vreun cîntecel și gustînd din cireșele nespălate, urcînd pe scările de piatră mărginite de-o balustradă înaltă, înspre cartierul meu, oprindu-mă cînd și cînd să-mi ridic sub genunchi elasticele care ar fi trebuit să-mi țină pe loc șosetele albe trei sferturi, mereu prea largi pentru niște piciorușe subțiri cu rotule ca de ied. Atunci l-am văzut.

În depărtare, în iarbă, pe panta blîndă, un animal fantastic cu două capete, misterios umbrît de piersici sălbatici și duzi pitici, pulsînd dintr-o singură inimă, ofînd cu o singură răsufare.

Ea stătea culcată pe spate, cu coapsele albe dezvelite, cu fusta verde în cascade mătăsoase curgînd pe lîngă șolduri. Chipul îi era acoperit de capul lui, părul i se amesteca cu al lui, iar de la umeri în jos trupurile li se împleteau, se sudau ca unul – așa stătea straniul animal bicefal. Nu departe de ei, eu, o fetiță pitulată lîngă balustradă, cu ochi mari și o cireasă în mînă, cu ochi uriași privind la creatura nemaivăzută, absolut neclintită – o fi vie, n-o fi vie? Am privit îndelung apariția magică, probabil respiram deja deodată cu ea, inima stătea să-mi plesnească odată cu a sa, cînd deodată, alături, vocile precupețelor au spart vraja: „Dar nu le e rușine? Dar chiar nu le e

» Poate că-n tot ce m-a „șocat” în copilărie am regăsit, mascat sub diferite tipare, același triumfi: o apariție fantastică; o fetiță privind cu uimire și încîntare; niște oameni prea mari stricînd jocul. Aducînd șocul pe tărîmul magiei.

rușine?”. Animalul fantastic, neclintit. „Hei, voi, nu vă e rușine? Sînt copii aici, vă vede lumea!” Animalul fantastic, neclintit.

Astfel l-am lăsat pe panta blîndă, știind, știind, știind cu o încîntare nemaîntîlnită că el, animalul magic, e cel căruia ar trebui să-i aparțină lumea asta din care era pe nedrept alungat, și nu precupețele care, aproape cu forța, mă smulseseră din preajma sa, din cotlonul meu cît un buric unde în cîteva clipe mă legasem pe viață de minunatul balaur, precupețe gureșe care mă purtau acum, ca pe-o sacoașă greoaie, spre casă.

Șocurile, jocurile... Poate că-n tot ce m-a „șocat” în copilărie am regăsit, mascat sub diferite tipare, același triumfi: o apariție fantastică; o fetiță privind cu uimire și încîntare; niște oameni prea mari stricînd jocul. Aducînd șocul pe tărîmul magiei. Brutali, cu mîinile lor bătucite și cu vocile aspre punînd mereu pe un raft al rușinii adevărata frumusețe, făcînd-o pentru o vreme chiar să deraieze, chiar să ia forma dorită de ei, înșelător, înșelător, dătător de spaime reale.

Animalul meu straniu încă respiră acolo, pe-o pantă verde, lîngă piața de la gară. Neclintit, nevăzut, respiră liniștit ca-n poezie, captiv sub pleoapele unei fetițe cumînți, da, grozav de cumînți, cu o cireasă în mînă. Pe el îl invoc atunci cînd îmi caut inocența de dinainte de voci și caut să-mi alung spaimele de după.

Emil Brumaru: Cam greu de scris ceva după povestea asta ciudată, aproape o mărturisire de credință. Ar trebui să mă fixez și eu pe-o întîmplare din copilărie. N-am forța, nici clipa nu-mi bate în pînze, să înainteze... Să lăsăm lumina ta să strălucească, fără comentariile mele de-acum, oricum searbăde, fără zeamă-n miez... „Șocul meu”, de pe la 7-8 ani, e cam dificil de descris, oricît m-aș strădui să păstrez o minimă decență a limbajului... Aș scrie (dar nu scriu!) despre o vizită, făcută împreună cu maică-mea, la Belcești, familiei Dumitriu. Doamna și domnul Dumitriu erau învățători. Însă totul s-ar concentra pe sora doamnei Dumitriu, o făptură destul de zvăpăiată despre care se zvonise că făcea deliciul ofițerilor ruși, aflați cu regimentul în cantonament alături de comună...

Lucas și critica realității

Texte scurte, de două-trei pagini fiecare, independente ca mesaj, dar reunite de „un oarecare Lucas”, alcătuiesc volumul de proză, apărut pentru prima oară în 1979, al scriitorului argentinian Julio Cortázar, autorul *Șotronului*. Cortázar este, alături de Borges, unul dintre marii maeștri ai fantasticului și ai realismului magic. El îmbină cu succes elementele miraculoase și cele reale în armonie, însă fără a provoca uimire sau indignare personajelor, naratorului sau cititorilor.

Bogdan Romaniuc

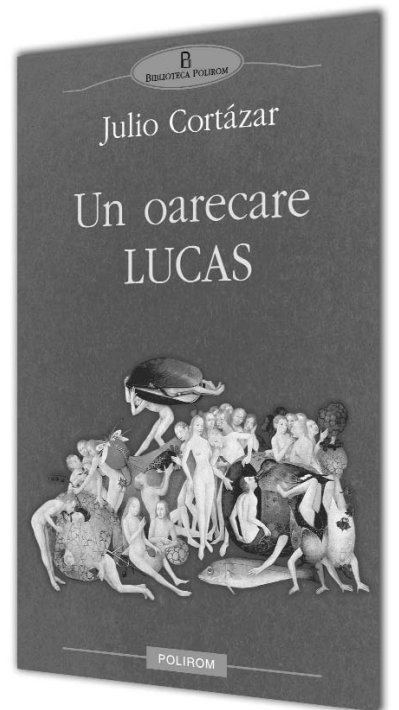
Latinoamerican prin angajamentul său politic și sentimental, francez prin cultură, Julio Cortázar este un personaj cu un traseu interesant de urmărit în peisajul literar și care s-a vrut a fi un exilat, dar și o portavoce a popoarelor sud-americane. Cortázar a marcat, ca nimeni altul, generația latinoamericană a anilor '60. Romanele sale cele mai importante sînt opere deschise, care lasă cititorului posibilitatea de a modifica ordinea capitolelor sau ordinea cronologică, de a se juca, într-un cuvînt, cu textul, pe care are posibilitatea de a-l recrea. Opera lui Cortázar, ca și cea a lui Alejo Carpentier, prezintă relația dintre Europa Occidentală și America Latină: prima văzută ca o utopie de către latinoamericani și invers. La Carpentier, mai ales în *Rekursul la metodă*, este vorba despre Lumea Veche și Lumea Nouă, prima reprezentată de raționalismul lui Descartes, cu al său *Discurs asupra metodei*, a doua de

recursul la singura metodă folosită de tiranii hispanoamericani, violența.

Mărturisirile din *Un oarecare Lucas* ne indică, la prima lectură, o carte autobiografică, iar personajul la care fac referire toate textele și a cărui viață se aseamănă în multe privințe cu cea a lui Cortázar devine un alter ego al autorului. Deși nu urmează nici o linie cronologică, cartea se prezintă totuși ca un tot unitar. Dincolo de nota autobiografică descoperim însă o ficțiune care țîșnește din realitatea cotidiană. Acțiunea pornește de obicei de la o imagine vizuală. Un fapt banal deschide drumul fantasticului, așa cum logica ascunde absurdul.

O pledoarie împotriva solemnității

Cartea este compusă din trei părți. Prima și ultima conțin titluri ce fac trimiteri directe la personajul principal: „Lucas și spitalele”, „Lucas și patriotismul”, „Lucas și patriotardismul” sau

„Lucas și cumpărăturile”. Titlurile din a doua parte a cărții sînt parcă mai grave: „Dialog de ruptură”, „Texturologii” etc. Nici unul dintre texte nu duce lipsă de umor și nenumărate ocazii de a provoca rîsul cititorului: „Cum e și firesc, prietenii reacționează ca niște buni venezueleni sau guatemalezi indignați, iar în minutele ce urmează se încinge un superpatriotardism gastronomic, botanic, agrozootehnic sau ciclist de n-am cuvinte”. Altădată: „Lucas a descoperit încă de timpuriu unul dintre primele aspecte refractante, obliterante și polarizante ale presupusului principiu al identității în jocurile erotice în care, dintr-odată, A nu este A sau A este non-A... Poate că atunci cînd papilele lui A intră într-un contact plăcut cu papilele lui B, totul alunecă spre altceva, se joacă un alt joc, iar dicționarele sînt făcute praf și pulbere”.

Lumea este pentru Lucas un spațiu plin de ironie și contradicții. Absurdul ce invadează existența umană este de fapt tema care unește toate textele din micul volum al lui Cortázar. Găsim aici povești, întîmplări de zi cu zi, gînduri, idei, impresii artistice, hobby-uri, experiențe trăite în familie și printre prieteni, toate prezentate cu umor, în ciuda caracterului absurd al celor mai multe dintre ele, ceea ce a făcut ca *Un oarecare Lucas* să fie considerată o pledoarie împotriva solemnității. Se simt disprețul pentru rutină și dorința imensă de schimbare, de ruptură cu tot ceea ce este vechi sau, mai bine zis, învechit. Cunoaștem din *Șotron* pasiunea lui Cortázar pentru joc. De aceea fiecare frază trebuie citită cu atenție și chiar recitită. La o doua lectură vom găsi lucruri noi, care nu numai că vin în completarea informațiilor culese la prima lectură, ci uneori le contrazic.

Julio Cortázar, *Un oarecare Lucas*, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 22.95 lei

Pianistul Theophil Demetrescu – o mărturie inedită din 1950

Incitat de admirabila reconstituire și exemplarele, aș spune, memorii ale lui Annie Bentoiu despre anii '50, inclusiv despre destinul muzicienilor vremii, m-am gândit să le alătur o mărturie inedită, culeasă din arhivele elvețiene cu ocazia documentării pentru cartea mea despre dirijorul Hermann Scherchen și România. Este vorba de o scrisoare trimisă din București, la 2 octombrie 1950, de pianistul Theophil Demetrescu, lui Werner Reinhart, cunoscut filantrop și muzician din Winterthur, apropiat de muzicienii români în perioada interbelică și cea a celui de-al Doilea Război Mondial.

Despre pianistul Theophil Demetrescu (1891-1960?), astăzi practic uitat în România, elev la Berlin al lui Ferruccio Busoni și interpret relativ apreciat în Germania între cele două războaie mondiale, s-ar putea scrie un adevărat roman (iar Pascal Bentoiu, care a studiat cu el, ar avea un cuvânt de spus pentru istoricii muzicii românești). Dar nu acesta este scopul rîndurilor de față, ci adăugarea unei pie-se suplimentare la dosarul unei istorii culturale a României sub regimul comunist, iluminînd un colț din ceea ce au fost siliți să suporte și muzicienii, alături de alte categorii sociale transformate în dușmani și victime ale „dictaturii proletariului“.

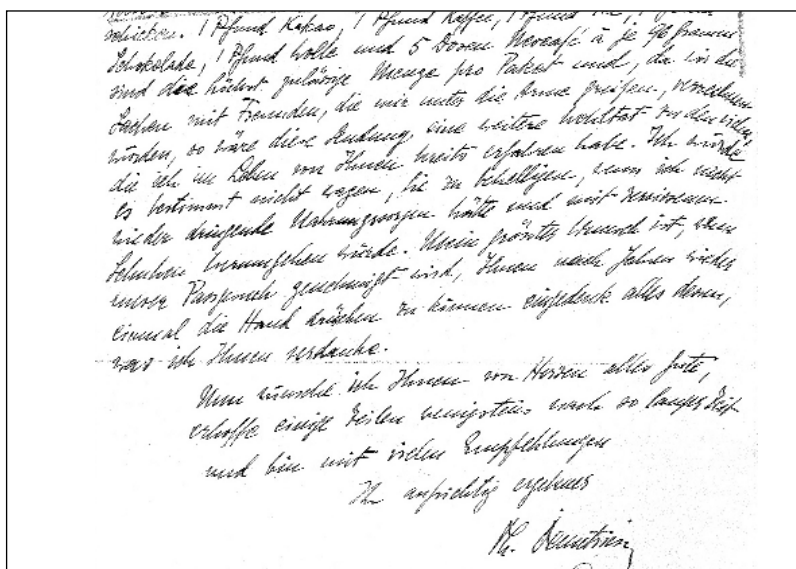
Evident, date fiind condițiile și primejdiiile corespondenței cu străinătatea în 1950, scrisoarea lui Theophil Demetrescu spune aproape mai mult printre rînduri decît în conținutul imediat și este de citit ca atare. Spațiul nu-mi permite să o comentez, așa că îi dau glas strict documentului de epocă (în original în germană, aici în traducerea, pentru care îi sînt recunoscător, lui Geza Kornis):

București, 2.X. [19]50
Stimatul, dragul meu Dle Doctor, după refuzul Dvs. amar din toamna trecută, v-am felicitat de Crăciun, de Anul Nou, fără să fi primit de la Dvs. vreun semn de viață. Prin Marguerite Wolff, care mi-a scris de cîteva ori, știu că vă merge bine, și atît ar trebui să-mi ajungă. De aproape un an, acum

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată“ (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Fragment in facsimil din scrisoarea lui Theophil Demetrescu

sînt profesor la Institutul de Artă din Cluj, dar am fost tot timpul, exceptînd vacanța, despărțit de soție și copil, întrucît pentru ei, acolo nu a existat un adăpost, eu locuind în mizerie, într-o sală de predare a Institutului.

Din punct de vedere artistic n-am avut aproape nici o satisfacție, iar salariul este prea mic pentru a trăi și prea mare pentru a muri, astfel că trebuie să ne chinuim peste măsură pentru a aduna strictul necesar traiului.

Concertele în general nu sînt rău plătite, iar fiecărui pianist îi revin într-o stagiune aproximativ 5-6 concerte, dar nici acestea nu sînt recitaluri de pian complete, ci numai concerte în asociere cu încă unul sau doi artiști, ceea ce, de asemenea, nu este satisfăcător.

Străduințele noastre de a ne întoarce la Berlin, unde de ani de zile ne așteaptă socrul, la care am locui omeneste, sînt, după o lungă, lungă așteptare, încununate de succes, deoarece o veche prietenă a obținut viza de intrare; iar acum, în sfîrșit, după ce am procurat toate documentele, putem înainta cererea de pașapoarte pentru noi, iar dacă vom avea mare noroc, în 4-6 luni am putea să pornim la drum. Dar dacă norocul nu ne va ajuta, va trebui să așteptăm mai mult, sau să primim chiar un refuz.

În plus, este foarte nesigur dacă la începutul noului an școlar, care nu a început încă, voi păstra postul la Cluj sau voi depinde astfel din nou, din păcate, de puținii mei prieteni din străinătate, care, din nefericire, mă ajută foarte rar cu un pachet.

N-aș vrea, dragul meu Dle Doctor, să

vă fac să procedați cum ați procedat în trecut ajutîndu-mă, ci să-mi trimiteți un pachet la adresa soției mele: Sophie D., strada Plantelor 68, București. 1 livră (1/2 kg) cacao, 1 livră cafea, 1 livră ceai, 1 livră ciocolată, 1 livră lînă și 5 cutii Nescafé de cîte 96 de grame, acestea fiind cantitățile maxime admise pe pachet; și, avînd în vedere că putem să împărțim lucrurile cu prietenii care mă ajută, această trimiteră ar fi o binefacere în plus la cele de care am avut parte în viața de la Dvs.

Desigur, nu aș îndrăzni să vă deranjez, dacă nu aș avea din nou griji urgente de alimentație și nu aș umbla cu pantofii rupți. Dacă cererile noastre pentru pașaport vor fi aprobate, dorința mea cea mai mare ar fi ca, după ani de zile, să vă pot strînge din nou mîna în semn de mulțumire pentru ce vă datorez.

Vă doresc din inimă numai bine și sper să obțin de la Dvs., după un timp îndelungat, cel puțin cîteva rînduri, rămîinînd, cu multe complimente, al Dvs. sincer supus,
Th. Demetrescu

Inutil de adăugat că Theophil Demetrescu nu s-a mai putut reîntoarce în Germania. Din mizeria cumplită evocată în scrisoarea avea să iasă oarecum în anii ce i-au mai rămas de trăit, redevenind o vreme chiar solist al Filarmonicii bucureștene. Dar, după mărturia familiei lui, a murit tot în mizerie... Sper să revin, într-o scrisoare viitoare, asupra destinului acestui pianist și bun... șahist, azi uitat.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Ambra z(m)eilor

„În cupe, vin de ambră...“

Redau din dicționar: *ambră* = 1. substanță ceroasă, brună-cenușie, cu miros de mosc, formată în intestinul șalotului și întrebuițată în parfumerie; 2. ambră galbenă = chihlimbar. Nici o legătură cu muzica făcută de frații Giorgio & Martin Koppehele, sub eticheta Ambra.

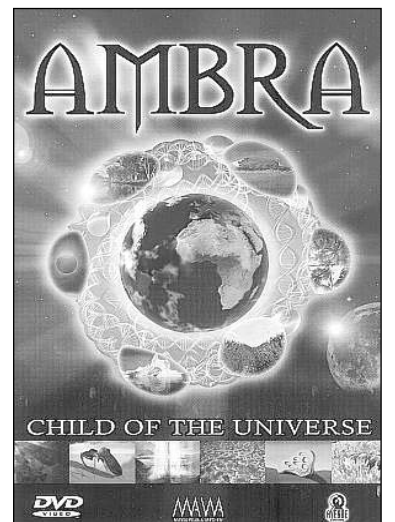
Am rulat pe DVD cele trei titluri scoase între 2002-2005 pînă s-a tocit platanul și s-a stricat procesorul amplificatorului 5.1 cumpărat absolut nou, cu garanție, la preț de chilipir din talcioc. La data acelei achiziții aberante, nu știam că mai toate firmele din Occident își transferă fabricile în China. Fiindcă pe prospect și carcasă era scris ceva în limba germană, am dedus automat că era Made in Germany, în China fiind confecționată pesemne cutia. Eroare! Știftul m-a ținut fix o lună. Furnizorul mi l-a schimbat cu tîmbălău, o dată. L-am reparat de două, după care l-am aruncat cu regret. Ceea ce era important – muzica-n surround – îmi fripseze urechile definitiv. De-atunci nu mai cred că nu contează cum se aude o piesă ori alta. Dacă muzicianul poate să gîndească și să dispună partitura spațial, asta va însemna un plus de valoare (însă nu automat). Iar cei doi frați în acest fel și-au realizat discurile. Probabil s-au grăbit?

Așa s-ar putea spune, dacă facem socoteala că n-au mai continuat. Toate titlurile s-au curcurat de bună primire și vînzări ce le-au propulsat pe locul întii în top. Atunci cum să explic... inexplicabila continuare a unei serii muzicale fără nici o notă falsă ori bișbiială constructivă? Cînd au scos primul titlu Ambra – *Honour & Glory*, 2002, publicul ascultător nu se înghesuia la formatul Dolby 5.1, decît ca la o curiozitate, cum se petrece azi cu filmele 3D. Pentru cumpărătorul obișnuit era un soi de gadget cu valoare de consum, care a ținut fix timpul dictat de mecanismul showbiz, pînă la următoarea găselniță, alt fleac aducător de profit. Giorgio și Martin au mixat muzica lor în cel mai pur stil german: cu seriozitate, consistență, muzicalitate și tehnică desăvârșite. Doar la partea numită charismă au fost (cum altfel decît)... germani! Un pic de inadecvare la subiect, o zonă mai

rugoașă, o bătaie mai accentuată decît trebuie par pretențioșilor disonanțe. De exemplu, incipitul discului *Child of the Universe* abundă într-un soi de clipocit acvatic, deși muzica, un fel de poem simfonic-orchestral, se vrea centrată pe originea astrală a omenirii. Or, în contextul animației CGI cu stele și planete, o reverberație dădea nuanța adecvată mesajului. Asta nu diminuează cu nimic, după toți acești ani, frumusețea...

...Iar muzica Ambra chiar că este plină de frumusețe. Și nu doar muzica. Imaginile ce însoțesc partitura fac deja parte dintr-un fond numit „Fascinating nature“ ce se poate dovedi testamentar, în contextul degradării accelerate (și scelerate) a naturii. Ele sînt filmate de arhitectul Gogol Lobmayr în cele mai frumoase – coloristic vorbind – locații de pe Terra. Probabil că nu-i necesar să detaliez cine-i Gogol Lobmayr. (Gogol... Hm, ce-o fi fost în mintea neamțului care i-a dat fiului său drept prenume un nume inconfundabil al literaturii?) Imaginile lui sigur v-au trecut prin fața ochilor, pe ecranul televizoarelor sau pe displayul calculatoarelor. N-aș putea preciza care parte a fluxului multi-mediatic e mai reușită: partea audio sau cea video? Uneori îți se taie respirația de atîta frumusețe, altele te întrebă dacă cele filmate sînt reale ori au fost generate pe computer?!

În final, îmi exprim compasiunea față de cine nu deține un sistem de redare a conținutului la standard Blu-Ray. Tot materialul înregistrat acum 5-8 ani a fost pregătit pentru suportul ce îmbunătățește dramatic percepția. Reeditarea celor 3 discuri este iminentă. Luați-vă sculele necesare. Merită!

„Suplimentul de cultură” vă oferă în fiecare săptămână clasamente care oglindesc vânzările din lanțul de librării Cărturești.

TOP CARTE

- 1** **Patru femei, patru povești** // Aurora Liiceanu // Editura: Polirom
- 2** **Ce au fost boierii mari în Țara Românească. Saga Grădiștenilor** // Neagu Djuvara // Editura: Humanitas
- 3** **Cele mai frumoase locuri din lume** // Editura: All
- 4** **Viața unui om singur** // Adrian Marino // Editura: Polirom
- 5** **Bine că ești tu deștept** // John Farndon // Editura: Nemira

TOP MUZICĂ

- 1** **Plastic Beach** // Gorillaz // EMI
- 2** **Splendor in the Grass** // Pink Martini // Naive Records
- 3** **Heligoland** // Massive Attack // Virgin Records
- 4** **The Fall** // Norah Jones // EMI Records
- 5** **The Essential Leonard Cohen 3** // Columbia Records

TOP FILM

- 1** **Amintiri din Epoca de Aur (Box 1 și 2)** // Mobra Films
- 2** **Avatar** // James Cameron // Twentieth Century-Fox
- 3** **Colecția Alain Delon** // TVR Media
- 4** **Hachiko: Povestea unui ciine** // Regia: Lasse Hallstrom // Pro Video
- 5** **La vita e bella** // Regia: Roberto Benigni // Buena Vista Home Entertainment

Cea mai rentabilă fantomă din istorie

Dacă am ales azi să vorbesc despre *Paranormal Activity/Activitate paranormală* (il găsiți pe DVD la Cărturești) e pentru că vreau să arăt că nu numai un superbuget este garanția unui film foarte reușit – aviz amatorilor din România care prea des se plîng că nu primesc bani ca scuză pentru alte lipsuri...

Dragoș Cojocaru

lată povestea pe scurt: în *Activitate paranormală* este vorba despre un tînăr cuplu care se mută într-o casă nouă unde sînt hărțuiți de o prezență supranaturală. Pînă aici totul e ok, banal chiar – subiectul a mai fost tratat într-o sumedenie de horror-uri de la *Amityville* înapoi.

Faza faină e că acest film a fost realizat cu un buget de numai 15.000 de dolari, o sumă de-a dreptul ridicolă cînd

compari cu încasările de peste 100 de milioane pe care *Activitate paranormală* le-a avut numai în SUA. Este probabil cel mai rentabil film făcut vreodată în baza raportului investiție/profit, chiar dacă suma cheltuită ar fi fără costurile de marketing. A, că veni vorba... și aici distribuitorii au fost inventivi folosindu-se de Facebook și de Twitter, lovitura de geniu fiind aceea de a-i lăsa pe fani să decidă în ce oraș să fie difuzat, provocîndu-i pe aceștia să facă presiuni asupra distribuitorilor. Cîte filme românești au un marketing la minim sindical? E drept, Paramount a băgat apoi 10 milioane în publicitate (o sumă infimă pentru Hollywood), dar dacă n-ar fi avut un produs demn de interes s-ar mai fi

aruncat oare în a finanța aventura, așa, de amorul artei?

Bun, cum faci un film horror cu doi lei și trei surcele? Simplu, îți pui creierul și talentul la contribuție... Regizorul debutant Oren Peli a folosit pur și simplu propria lui locuință și doi actori neprofesioniști, iar restul ține de sugestie și *savoir-faire*. Filmul e conceput pe principiul „înregistrării video găsite”, la fel ca în alte două horror-uri celebre – *Canibal Holocaust* și alt film cu buget minim și încasări maxime, *Blair Witch Project*. Iar rezultatul a fost o poveste terifiantă care a încîntat atît publicul, cît și criticii.

Performanța financiară și artistică a lui *Paranormal Activity* conține o lecție pe care

Hollywood-ul și nu numai ar fi trebuit să o învețe pînă acum. Unul dintre cele mai bune filme de groază realizate vreodată este *The Haunting* din 1963, film în care veteranul Robert Wise nu a folosit nici un efect special, ci doar unghiuri bizare de filmare, lumini și sunete sinistre. Remake-ul acestuia a fost o extravaganță de imagini pe computer. Un remake perfect inutil, lipsit de gust și de succes. Iar asta e doar un exemplu (ales din zona filmului fantastic) de reușită în condițiile unui buget mai mult decît restrîns, care solicită, în schimb, la maximum ingeniozitatea realizatorului. De cele mai multe ori „less is more”, iar „less” nu înseamnă bani, ci doar talent și meserie.

AGENDA

International Knot cu Vasile Ernu

În perioada 28 aprilie – 8 mai, Vasile Ernu este invitat special la Berlin, în cadrul proiectului International Knot. Pe 29 aprilie, la ora 19.00, la Kulturforum, Berlin, Vasile Ernu a avut o prezentare pe tema „Actualitatea undergroundului sovietic”. Pe 5 mai, la ora 17.00, la Mariannenplatz, Berlin, Vasile Ernu va avea o seară de lectură și discuții în jurul cărților sale: *Născut în URSS* și *Ultimii eretici ai Imperiului*. La eveniment vor fi invitați artiști vizuali, teoreticieni și scriitori din mai multe țări din Europa.

Knot este o platformă mobilă pentru producție și prezentare artistică ce ocupă diferite zone publice în orașele Berlin, Varșovia și București, de la sfîrșitul lunii aprilie pînă la sfîrșitul lunii octombrie 2010. Conceput ca un loc nomad și temporar, Knot creează un cadru inovator pentru interpretarea ritualurilor, atît a celor cotidiene, cît și a celor mai puțin obișnuite. Knot este un spațiu nou pentru experimentarea unor moduri diferite de interacțiune și cooperare, pentru schimbul cunoașterilor teoretice și practice și

pentru testarea unor modalități variate de implicare în sfera publică.

Vasile Ernu a debutat cu volumul *Născut în URSS* (Polirom 2006, ediția a II-a în 2007, ediția III-a în 2010). Cartea a fost tradusă în limba rusă, la Editura Ad Marginem (în 2007) și în bulgară, la Editura KX – Critique & Humanism (în 2009). Cartea este în curs de apariție la Editura Akal din Spania, Editura Hacca din Italia, Editura L'Harmattan din Ungaria și la Editura Sulakauri din Georgia.

În 2009 a apărut la Editura Polirom cel de-al doilea volum al său *Ultimii eretici ai Imperiului*, în curs de apariție la Editura Ad Marginem din Rusia.

Se lansează *Gluma rusească*

Joi, 6 mai, la ora 18.00, la Clubul Țăranului, Muzeul Țăranului Român, va avea loc lansarea romanului de debut *Gluma rusească*, de Dragoș Ghițulete, apărut în colecția „Proză”, la Cartea Românească. Vor prezenta Marius Oprea și Florin Iaru, iar moderator va fi Oana Boca.

Gluma rusească aduce în scenă destinele unor oameni care caută cu obstinătate să înțeleagă ce se întîmplă cu ei înșiși sau

dacă mai pot spera că vor ieși vreodată din labirintul amintirilor traumatizante ale comunismului și din marasmul tranziției românești postdecembriste. Cincizeci de ani de totalitarism înseamnă cel puțin două „generații pierdute” al căror traseu Dragoș Ghițulete încearcă să-l recupereze simbolic.

Cheia romanului este chiar titlul său. *Gluma rusească* reprezintă exact momentul în care, la masa tratativelor, pe harta Europei s-a tras cortina. Dar înseamnă și probabilitatea ca, atunci cînd apeși pe trăgaci la ruleta rusească, singurul glonț de pe țevă să fie și ultimul și să nu fie o glumă.

Dragoș Ghițulete spune că a scris acest roman dintr-o obsesie, definindu-și scrisul ca fiind obsedant în sine. „Dacă nu scriu, mă doare. Încerc să mă pun pe mine în acord cu lumea și scrisul se pare că mi-e cel mai bun ajutor. Am trăit pînă la 15 ani într-un regim cumplit. Scriu despre el pentru că nu vreau să fie uitat și în primul rînd pentru că nu vreau să-l uit eu.”

Dragoș Ghițulete s-a născut la 20 martie 1974, la Pitești. A absolvit Facultatea de Litere din cadrul Universității București. Este jurnalist, realizator de emisiuni culturale și politice la Radio France Internationale.

Filip Florian trece Oceanul la PEN World Voices Festival, New York

Filip Florian va participa la prestigiosul festival internațional de literatură PEN World Voices, la New York, în perioada 28 aprilie – 3 mai. Autorul va prezenta în cadrul unor lecturi publice și mese rotunde atât primul său roman apărut în limba engleză în SUA, *Degete mici/Little Fingers*, publicat de Houghton Mifflin Harcourt în 2009, cât și al doilea roman în curs de publicare la aceeași editură – *Zilele regelui/The Days of the King*, ambele în traducerea lui Alistair Ian Blyth.

Pe 30 aprilie, la ora 12.30, la Deutsches Haus, Filip Florian a luat parte la evenimentul „Garden readings”, unde a citit din romanul *Degete mici*, iar pe 1 mai, la ora 12.30, va participa la Scandinavia House, unde va citi din *Zilele Regelui*, în cadrul evenimentului „War and the novel”. La „Garden readings” au mai fost prezenți și scriitorii Rodrigo Fresán, Marcel Möring, Thomas Pletzing și Monique Proulx. La „War and the novel”, alături de Filip Florian, mai participă: Bernardo Atxaga, Assaf Gavron și Atiq Rahimi. Întâlnirea va fi moderată de Susan Kuklin.

PEN World Voices Festival este prezidat la ediția din acest an de Salman Rushdie și aduce laolaltă 150 de scriitori, din 40 de țări, care vor fi prezentați publicului în peste 50 de evenimente. Participarea lui Filip Florian la PEN World Voices Festival se bucură de sprijinul Institutului Cultural Român din New York. ICRNY a lansat în 2009 o serie de evenimente de prezentare a unor autori români pe durata Festivalului PEN World Voices. Ca urmare a proiectului din 2009 și a receptării foarte bune de care s-a bucurat volumul *Little Fingers* în SUA, PEN World Voices l-a inclus pe Filip Florian în selecția oficială a ediției de anul acesta a festivalului.

După publicarea primei ediții, în anul 2005, romanul *Degete mici* a primit Premiul pentru „Cel mai bun debut” acordat de „România literară” și Fundația Anonimul (2005) și Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru „Cel mai bun debut în proză”

(acordat în 2006). De asemenea, autorului i-a fost acordat Premiul de excelență pentru debut în literatură al U.N.P.R. *Degete mici* reprezintă debutul literar al autorului și a apărut până acum în două ediții, ambele la Editura Polirom, în colecția „Ego. Proză” (coordonator Lucian Dan Teodorovici).

Versiunea în limba engleză a romanului, *Little Fingers*, a apărut în 2009 la prestigioasa editură americană Houghton Mifflin Harcourt, în traducerea lui Alistair Ian Blyth. În anul 2008, romanul *Degete mici* a fost publicat de Suhrkamp, una dintre cele mai importante edituri germane, în traducerea lui Georg Aeschel, cu titlul *Kleine Finger*.

Degete mici a mai fost tradus în slovenă, slovacă, maghiară, poloneză și italiană și va mai apărea în spaniolă.

Filip Florian (n. 1968, București) este unul dintre cei mai importanți scriitori din noua generație. În perioada 1990-1992, a fost reporter special la „Cuvântul”; între 1992 și 1995, redactor la biroul din București al postului de radio Europa Liberă; între 1995 și 1999, corespondent al Deutsche Welle la București.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT
fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Mîncarea ca artă

Fac și eu ce face tot românul dimineața. După care deschid televizorul ca să intru în atmosfera zilei și să nu uit în ce țară trăiesc. E setat pe știrile matinale pro-teveu. Mai văd una din sport, ceva meteo, iar la horoscopul lui Neti mă duc să mai fac o dată ce face românul dimineața, fiindcă nu-mi place să mi se preciză viața la pachet cu toți ceilalți din zodie. Pe urmă un accident, gagica lui Botezatu, un fiu alcoolic criminal de mamă și ceva știri externe plictisitoare, cu scuturi pro si antirachetă, ouă zburînde prin parlamentul ucrainean și pui de americani netezind cartierul cu jeepul. Două felii de piine cu unt și brînză de burduf și sînt apt de muncă.

Dar azi televizorul mi-a zis așa: Restaurantul danez Noma, condus de tînărul maestru bucătar René Redzepi, a fost desemnat cel mai bun de pe planetă, devansînd El Bulli al spaniolului Ferran Adria, învingătorul precedentelor patru ediții, potrivit topului pe 2010 realizat de „Restaurant Magazine”. Mai mult, în primele zece locuri nu se găsește nici un restaurant francez. Hmmm, bun, dar românesc, nimic?

Mă bag repede pe net, să văd ce naiba se gătește la danezi. Oare focă? Urs polar? Nu, scria că fac american, italian și sushi. Și că au wi-fi. Pe loc mi s-a părut cusută cu ață albă. Ce nevoie am de wi-fi, cînd vin să mîncînc? Dă-mi,

frate, să bag la maț, că mă așteaptă șefu’ să termin proiectul, sari și tu cu o tavă de piine, să topesc trei felii pe uscat pînă vine ciorba. Adică de ce să cîștigi niște danezi acest premiu? Restaurantele noastre de pe litoral or fi mai prejos?

Cică au cel mai stilat personal de servire, te salută și-ți iau haina. Păi, la noi e altfel? Doar că danezii ți-o dau și înapoi. Ospătari îmbrăcați la patru ace, costume spălate și călcate zilnic, cui îi trebuie? Să pută a aftershave toată bodega? Eu vreau un ospătar din ăla burtos și plictisit, dar măcar să fie sincer. Da, dom’le, îmi urăsc munca, da’ tre’ să lucrez că am rate. Nuuuu, la ei e cu vai ce fericiți sîntem că ne-ați ales. Iar apropo de mirosuri, ospătarul trebuie să pută a haleală, să fie el însuși un meniu ambulant, iar omul să-și dea seama și cu ochii închiși dacă ciorba e proaspătă sau dacă mușchiul de porc are piper. Băiete, e bună ciorba? Da, șefu’, ia mirosiți mîneca la băiatu’.

Măcar la noi, dacă mîncînc la restaurant, sînt destui care au grijă ca tu să te simți privilegiat social, că ești cineva, ești un mare om. La asta contribuie puradeii care intră invariabil peste tine și te roagă de un leu. Să nu ma vorbim de surdomutul cu gume, pixuri și brelocuri cu șoc electric. Nota, vă rog.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Dragoș Cojocaru, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Veronica D. Niculescu, Adrian Olaru, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Constantin Vică.

Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruță, Ciprian Nedelcu, Veronica D. Niculescu, Elena Vlădăreanu, Cristina Hermeziu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

R.E.S.P.E.C.T.

FILM

Iulia BLAGA

Tintin

„Cel mai frumos lucru legat de lectură sînt discuțiile pe care le provoacă”, a declarat zilele trecute Hernan Lombardi, ministrul Culturii din Buenos Aires. Să vorbim, deci, despre lectură. E voie și cu benzi desenate? E voie, sare Bienvenu Mbutu Mondono, de naționalitate congoleză și de profesie contabil. Pentru Bienvenu, chestiunea e dintre cele mai serioase. Acum doi ani, dumnealui a dat în judecată Editura Moulinsart, cea care publică aventurile lui Tintin, din cauză că al doilea volum al aventurilor, *Tintin în Congo*, face propagandă în favoarea colonialismului și instigă la rasism și xenofobie. Sînteți sigur că ne referim la același Tintin, l-aș întreba pe Bienvenu, tintinizată cum sînt de la o vîrstă fragedă. Da da, mi-ar răspunde dl. contabil, altfel n-ar fi cerut și interzicerea volumului. Desigur, în Belgia nimeni nu l-a băgat în seamă. Ar fi fost și culmea, doar la 30 km de Bruxelles există faimosul muzeu Hergé, iar Tintin e la fel de belgian ca Brel și Magritte. „Și-au apărut simbolul național”, a spus avocatul lui Bienvenu, care a mutat deja procesul în Franța, amenințînd că va merge pînă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, dacă e cazul. Între timp, Comisia pentru Egalitate Rasială din Marea Britanie a cerut acum trei ani interzicerea aceleiași benzi, obligîndu-i pe librari s-o mute la raftul de adulți și să-i pună o banderolă roșie care avertizează asupra conținutului cu potențial ofensator (rezultatul: pe Amazon, vînzările au explodat și Tintin a ajuns de pe locul 4.343 pe locul 5). Iar dacă sînteți din Brooklyn și vreți să citiți *Tintin în Congo*, trebuie să vă faceți programare. Volumul a fost mutat într-o rezervă specială, în urma unei plîngerii din partea unui cititor. Care e totuși vina lui Tintin? Pe la mijlocul benzii, o localnică se înclină în fața lui, exclamînd: „White man very great. White mister is big juju man”, și, în general, negrii sînt cam prostănaci și necivilizați. Se pare că Hergé a regretat mereu tonul ușor propagandistic al lui *Tintin în Congo*, însă el i-a fost dictat de șeful său de atunci, Wallez, un ins încredințat de nevoia educării tinerilor belgieni întru colonialism. Cu alte cuvinte, e o bandă desenată apărută în 1931, pe vremea cînd Congo încă era colonie belgiană. Lectura ei ar trebui interzisă tocmai celor care o iau prea în serios și nu știu s-o citească în contextul în care a fost scrisă și desenată. Mă mir că protecția animalelor nu s-a autosesizat deja, deși Tintin omoară în Congo nu mai puțin de 13 antilope și un rinocer, mă mir că oamenii de știință n-au strîmbat din nas cînd au văzut că Hergé mută în Africa șerpia boa (care trăiesc numai în America de Sud), dar, mai ales, mă mir că Enciclopedia n-a protestat din pricina faptului că, în versiunea originală a aceleiași benzi, Tintin nu zîmbește nici măcar o singură dată.

Cînd maestrul Ion Lucian a primit, în seara zilei de 25 aprilie, Premiul de Excelență la Festivalul Internațional de Film B-EST, alături de Valeria Seciu (pe care primarul sectorului 1, Andrei Chiliman, a invitat-o în scenă cu cuvintele „O invit în scenă pe Valeria Seciu”, uitînd că e un semn de politețe să strecuri și cuvîntul „doamnă”), mi-am adus aminte de o întîmplare.

Prin februarie, Luminița Gheorghiu, care mă ținuse minte de la un interviu, m-a sunat „cu o problemă” – cum spunea. Citise întîmplător în „Adevărul” un editorial al redactorului-șef, Grigore Cartianu, care o supărase foarte tare. Grigore Cartianu scrisese că îl văzuse pe „maestrul Ion Lucian” la televizor „smiorcăindu-se”. Textul din „Adevărul” începea așa: „Totul a pornit de la lacrimile maestrului Ion Lucian. Cînd l-am văzut smiorcăindu-se că guvernul îl obligă să aleagă între pensia de la stat și salariul de la stat, am avut un sentiment ciudat. Nu mi-a inspirat milă, ci jenă; mă jenam de jena venerabilului actor. Eu am învățat de la dascălii mei că lacrimile sînt vîrsate pentru lucruri mari sau pentru dureri profunde. Nu pentru o friptură-n plus sau pentru o stofă mai bună!”.

Și continua cu un pomelnic de oameni care ar fi avut drept, în opinia sa, la lacrimi – de la „apostolii creștinismului” pînă la Elisabeta Rizea, „femeia-icoană de la Nucșoara”. Grigore Cartianu, care îl consideră pe maestrul Ion Lucian un răsfațat al regimului comunist, nu și-a epuizat jena într-un singur editorial, ci a revenit cu *Lacrimi de actor (actul II)* din care nu mai citez nimic.

Recunosc, n-am știut cum să reacționez mai prompt cînd m-a sunat Luminița Gheorghiu enervată că Grigore Cartianu își permite să vorbească așa despre un mare artist. Tot ce m-a dus mintea s-o sfătuiască a fost să-i scrie lui Grigore Cartianu și să-i ceară să-i publice reacția în ziarul „Adevărul”. În acest schimb de mailuri desfășurat pe parcursul unei seri am fost veriga de legătură, pentru că aveam calculatorul deschis și Luminița Gheorghiu mi-a dictat mie scrisorile. Reacția lui Grigore Cartianu m-a mirat și mi-a confirmat faptul că atmosfera din România se impute tot mai mult pe măsură ce oamenii nu doar că se strică, dar că unii devin și lideri de opinie. Nu am de gînd să redau schimbul de mailuri. Lucrul care mi s-a părut cel mai scandalos la reacția redactorului-șef de la „Adevărul” n-a fost faptul că a refuzat să-i publice scrisoarea Luminiței Gheorghiu, ci obrăznicia cu care i s-a adresat. „Tonul Dvs. acid mă binedispune la ora asta. Păcat că mesajul nu are și conținut. Un pic de pamflet și atît. Cam puțin pentru un actor de talia Dvs.” Editorialistul „dur” o aștepta însă pe marea actriță cu un text „mai cu miez”.

Luminița Gheorghiu

Lipsa de respect a luat forme maladive

La puțin timp după acest incident, am fost la Teatrul Nottara să văd spectacolul *În Piața Vladimir*, de Ludmila Razumovskaia, în care jucau Luminița Gheorghiu și Emil Hossu. Mea culpa, nu prea merg la teatru, așa că de la ultima experiență pînă acum am putut observa că oamenii s-au schimbat. De pildă, acum spectatorii intră la teatru ca la film, cu sticla de suc în mînă; dacă întîrzie, intră oricum și bîjbîie după locuri, chiar dacă actorii sînt deja pe scenă; nu-și închid telefoanele, ci le dau pe *silent*,

verificînd din cînd în cînd dacă n-au vreun mesaj; mîncîcă; dacă au nevoie la baie, se ridică și ies. Toate acestea le-am văzut în cursul unui singur spectacol. Firește că a sunat și un mobil.

Lipsa de respect a luat deja forme maladive. Jena despre care un neica nimeni vorbește în legătură cu un artist care și-a respectat teatrul și spectatorii e în același registru cu brancardierii de la spital care, dacă ești femeie în vîrstă, ți se adresează „politicos” cu apelativul „mamaie”, indiferent ce ai făcut în viață. Cît despre lacrimile de actor, eu le-am văzut o dată din rîndul întîi, la aplauze.

Oameni și cîini

Am să fiu sincer: nu iubesc cîinii. Îmi plac unii. Atît. Îmi păstrez iubirea – de cîtă sînt în stare – pentru semenii mei. Oricum consider că declarata iubire pentru animale – în special pentru cîinii străzii – ar trebui să însemne mai mult decît să le arunci niște resturi, să consideri că oamenii care sînt de acord cu eutanasierea lor sînt niște bestii criminale, să-i pui la scara blocului, să ieși cu toporul la hingheri. De altfel, mi se pare stupid să spui că iubești toți cîinii fără discernămint.

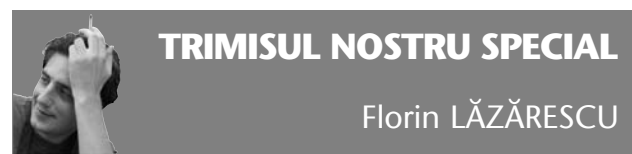
Și-am să fiu și mai sincer: mai mult decît cu cîinii vagabonzi, am o mare problemă cu așa-ziii iubitori de

cîini vagabonzi. Ția care-și dau ochii peste cap – „Vai, leșin!” – cînd văd o știre la teveu cu un padoc jegos. Ția care rînjesc superior cînd aud că te-a atacat o haită în centrul orașului: „Cum, la vîrstă asta te mai temi de ei?”. Ția care ajung să urască oamenii pentru că iubesc cîinii.

De ce sufletele acestea atît de sensibile nu iubesc, de exemplu, și porcul? Nu-i desul de drăgălaș? El nu-i prietenul nostru? El nu e bun? De cîți oameni mușcați de porc ați auzit? El n-are suflet? Că în privința inteligenței, din cîte-am auzit, are un IQ asemănător cîinelui.

Au văzut oare iubitorii vreo încăierare între cățelușii drăgălași care se mîncă între ei de vii pe motiv de încălcare a teritoriului? Dar vreo zece cuțulici care aleargă un copil de clase primare cu ghiozdanul în spate? Eu mă întîlnesc cu scena asta cam o dată la două zile. Și nu între ruinele din zona industrială, ci pe niște scări care duc spre Liceul „Negruzzi”. Pe un drum de zece minute, de acasă și pînă la serviciu, în plin centru, trec pe lîngă fix cinci haite de cîini. Rar o zi în care să nu dau peste un incident – mai mare sau mai mic – provocat de aceștia.

Lăsînd la o parte zecile de mii de oameni mușcați anual în România, cel mai mult mă enervează concepția idioată că, dacă nu te-a

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

mușcat, cîinele nu ți-a făcut nimic. O puteam înțelege, în copilărie, la un cioban cu IQ-ul sub al cîinilor săi care mă conduceau și mă aduceau pe drumul de la școală: „Ce, ți-au făcut ceva?”. La oamenii care vorbesc în numele civilizației („Să fim civilizați, cum să omorîm cîinii?!”), nu prea. E civilizată să mergi în vizită în blocul unui cunoscut trebuiind să calci printre cîini tolăniți între etaje? Chit că nu-ți fac nimic. E mai civilizată să-i lași să moară de foame într-un padoc, să se mînce între ei – eventual, să se mînce – pe străzi?

Așa că, dragi iubitori de cîini boschetari, încercați să vă reveniți din infantilitatea provenită din desenele animate gen *Doamna și Vagabondul*. Trăim într-o lume nasoală. Iar o lege precum cea care se anunță – cea cu eutanasierea cîinilor care nu-s adoptați în șapte zile – mi se pare de salutat. Pentru că ne rezolvă și pe noi, „criminalii”, și pe voi, suflete sensibile, care aveți prilejul să vă demonstrați iubirea, să-i luați acasă, să le puneți lesă, botniță, să-i plimbați și să le dați lăptic.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 271